

LUNDS
UNIVERSITET
sociologiska institutionen

Kampen om ägandet av frågan

- könets betydelse för våld i nära relationer

Författare: Virpi Hellmark & Elin Lundh

Kandidatuppsats SOCK01, 15 hp

Internet

Vårterminen 2012

Handledare: Katarina Sjöberg

Författare: Virpi Hellmark & Elin Lundh

Titel: Kampen om ägandet av frågan- könets betydelse för våld i nära relationer

Kandidatuppsats: SOCK01, 15 hp

Handledare: Katarina Sjöberg

Internet

Sociologiska institutionen, Vårterminen 2012

Abstrakt

Syftet med denna studie var att undersöka hur den våldsutsatta mannen i relationsvåldet hanteras i det offentliga och inom det övergripande kunskapsområdet relationsvåld och söka efter genusbaserade skillnader i attityderna till brottsoffren för relationsvåld.

Vilka attityder präglar diskursen och om bemötandet av den våldsutsatta mannen sker på andra värdegrunder än bemötandet av den våldsutsatta kvinnan, var de huvudsakliga frågorna för undersökningen.

Uppsatsens teoretiska ansats för att analysera resultatet är social konstruktionism.

Resultatet visar att könsmaktsordningen är en central aspekt som har varit styrande i hela diskursen. Vi har funnit en klar diskursiv kamp mellan de specifika kunskapsområden vi undersökt, mellan kunskapsområdet ”mäns våld mot kvinnor” och andra former av relationsvåld. Undersökningens viktigaste fynd, utan att ha tillhört forskningsfrågan, är att barnen som bevittnar våldet i hemmet inte får någon plats i diskussionen, när annat våld än mäns våld mot kvinnor diskuteras.

Nyckelord: Social konstruktion, misshandlad man, könsmaktsordning, relationsvåld

Förord

Vi har funnit belägg för att kunskapsområdet *mäns våld mot kvinnor* är det dominerande området på kunskapsfältet relationsvåld, både i litteraturen såväl som i statistiken och i den offentliga sfären, och att denna dominans i litteratur och forskning kan vara ett resultat av en social konstruktion. Vi har också sett en spänning i det offentliga rummet som orsakas av annan kunskap, såsom kunskapen om våldsutsatta män, en kunskap som finns inom samma kunskapsområde men av etablerade på området kan ses som ett hot mot det som anses vara den dominerande problematiken. Denna spänning och politisering av ämnet har styrt verksamhet inom offentlig förvaltning och val av forskningsprojekts inriktning bland myndigheter såsom Brottsoffermyndigheten. Vi fann också något som vi inte väntade oss att finna, hur barnens utsatthet för våld i hemmet har en central roll när ämnet är den våldsutsatta kvinnan, men inte har någon plats i diskussionerna när det handlar om våldsutsatta män. Vår förhoppning är, att läsaren av detta arbete tar en stund och funderar igenom sina egna föreställningar om offerskap och genus, samt gränserna för de personliga attityderna och föreställningarna om vem som är tänkbar som brottsoffer och vem som inte är det.

Det är först när barnet görs synligt bakom attityderna och föreställningarna om vem som kan vara våldsam och vem som omöjligen kan vara det, som barnen kommer att få den plats i ämnet som de har rätt till.

Maj 2012

Virpi Hellmark & Elin Lundh

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	1
2. BAKGRUND	2
2.1 HISTORISK ÖVERBLICK, KVINNAN SOM BROTTSOFFER	2
2.2 RELATIONSVÅLD SOM EN JÄMSTÄLLDHETSFRÅGA	3
2.3 SYFTE	5
2.2 FRÅGESTÄLLNINGAR	6
3. METOD OCH MATERIAL	6
3.1 FÖRFÖRSTÅELSE	6
3.3 PERSPEKTIV I ARBETET	7
3.4 DISKURSANALYS	8
3.5 TROVÄRDIGHET	9
3.6 LITTERATUR OCH FÖRFATTARPRESANTATIONER	9
3.7 AVGRÄNSNINGAR	12
4. TEORI	13
4.1 VÅR TEORETISKA ANSATS	13
4.2 SOCIALA KONSTRUKTIONER	14
4.3 DET IDEALA OFFRET, EN SOCIAL KONSTRUKTION	15
4.4 PIERRE BOURDIEUS KAPITALTEORI	16
5. RESULTAT	18
5.1 VÅLDET SOM BESKRIVS, OLIKA KARAKTÄR?	18
5.2 VÅLDETS NATUR	19
5.3 ... OCH VÅLDETS BEMÖTANDE	20
5.4 FÖRKLARINGAR TILL VÅLDET	21
5.5 BROTTSOFFRET I MYNDIGHETERNAS SKRIFTER	22
5.6 DET "OTÄNKBARA" I BEGREPPET BROTTSOFFER	24
5.7 RESULTAT, AKTUELL STATISTIK OCH NÅGRA OFFENTLIGA HEMSIDOR MED INFORMATION	25
5.8 ... OCH BARNEN SOM BEVITTNAR VÅLDET.	27
5.9 RESULTATSAMMANSTÄLLNING	27
6. ANALYS	28
6.1 VEM KAN ACCEPTERAS OCH ANTAS SOM OFFER?	28
6.2 VÅLDETS FÖRKLARINGAR I DET OFFENTLIGA RUMMET	31
6.3 SAMMANFATTNING AV ANALYSEN	33
7. AVSLUTANDE DISKUSSION	34
7.1 METODDISKUSSION	34
7.2 DISKUSSION	36
7.3 SLUTSATS	37

1. Inledning

Våld i hemmet, eller relationsvåld, är ett omdebatterat ämne som engagerar och upprör. Kvinnojoursorganisationerna har i tre decennier bedrivit ett intensivt arbete med synliggörande av problematiken och i opinionens spår har lagar skrivits om till stärkande av de utsattas situation. Den våldsutsatta kvinnan och hennes barn som bevittnat alternativt utsatts för våldet har beskrivits av många, både i forskning och i media. Men kan detta synliggörande av en grupp våldsutsatta bidra till ett osynliggörande av andra grupper? Det här arbetet handlar om framställningen och beskrivningen av relationsvåld utifrån en genusordning, där mannen traditionellt sett ses som en våldsutövare och kvinnan som den våldsutsatta. Frågan som väckt intresset för genomförandet av studien, är om män utsatta för relationsvåld aktivt osynliggörs av grupper som talar för den våldsutsatta kvinnan och om detta osynliggörande bidrar till att mannen som utsätts för relationsvåld kommer ännu längre ifrån ett erkännande som brottsoffer.

Vi har valt att göra en diskursanalys där vi utgår från socialkonstruktionism som teori, kompletterat med Bourdieus kapitalteori. Begreppet brottsoffer är inte bara ett begrepp eller en status, utan det finns en socialt konstruerad idé till grund för begreppets innebörd, vem som kan vara ett brottsoffer och vem som inte kan antas vara det. Begreppet i sig beskriver inget tillstånd eller ett varande, endast att någon utsatts för brott. Ett brottsoffer förstås i allmänhet och media ha en uppsättning egenskaper som antas höra ihop med själva varandet av brottsoffer, varför det är det intressant att se på fenomenet utifrån ett annat perspektiv, utan att hänsyn tas till de egenskaper som tillskrivs varandet av ett brottsoffer. De olika fälten, inom området för relationsvåld, betraktas med hänsyn till den spänning som antas ligga mellan fälten.

I studien används en modell med dokumentanalys där skrivna texter utgör empirin för undersökningen. De skrivna texterna undersöks sedan med hjälp av vald teori och jämförs med andra studier inom området relationsvåld.

Arbetet inleds med en beskrivning av bakgrunden och syftet med studien. I nästa avsnitt redogörs för förförståelsen, vilken är relevant i denna studie, samt för metod och material för studien. Teorierna som används för analysen av empirin redogörs för i eget avsnitt, varpå resultaten redogörs för utifrån funna teman i det empiriska materialet. Resultatet analyseras sedan utifrån valda teorier och diskuteras i eget avsnitt.

Som en ingång till uppgiften väljer vi ut en utsago om kunskapsområdet, även om Steens utsago handlar specifikt om kunskapsområdet Mäns våld mot kvinnor. Citatet är relevant att ta hänsyn till, vilket vi vidareutvecklar längre fram i arbetet. Anne-Lie Steen har studerat kunskapsområdet Mäns våld mot kvinnor utifrån ett diskursivt perspektiv och valt att kalla sin rapport för *”Mäns våld mot kvinnor-ett diskursivt slagfält”* efter sina fynd som visade på en diskursiv kamp om vetandets och kunskapens riktighet och sakfrågeägandet mellan frivilligorganisationers samlade kunskap kontra det akademiska vetandet.

Också antaganden om gärningsman och offer är särskilda från andra typer av våldshandlingar och förstås och förklaras inom en tolkningsram som behandlar både problemets uppkomst och hur det bör angripas och lösas. Våldet i sig förstås som en process som upprepas och tilltar i grovhet. Detta är antaganden som följer genom hela tidsperioden och som återfinns såväl 1983 som 2003. Den avgörande skillnaden är att ju längre fram vi förflyttar oss tidsmässigt desto tydligare framträder anspråket på att detta är den sanna och korrekta bilden.

(Steen A-L 2003 sid 61)

2. Bakgrund

2.1 Historisk överblick, kvinnan som brottsoffer

Vi har valt att studera attityder på en samhällsnivå, hur de konstrueras och vidmakthålls, samt framförs av aktörerna i hjälparbetet kring relationsvåld, vad gäller våld i nära relationer med män som offer för våldet, varför vi väljer att redogöra för större lagförändringar på området relationsvåld och närliggande brott, såsom våldtäkt.

Våld mot kvinnor som ämnesområde, samhällsproblem och folkhälsoproblem är ett resultat av ett intensivt opinionsbildande arbete, till majoritet utfört av starka kvinnorrättsorganisationer sedan några decennier tillbaka (Tham 2011; Heimer & Sandberg 2008). Frågan om brottsoffren har satt sina avtryck i lagstiftningen och specifikt våld mot kvinnor har uppmärksammas och behandlas som ett separat område. Lagen om våldtäkter har utökats i omgångar, den senaste ändringen skedde 2005 då alla sexuella kontakter med barn föll under begreppet våldtäkt och 2009 kriminaliserades även vuxnas kontakter med barn i sexuella syften (Tham 2011). Brottsoffrets situation har förbättrats genom lagstiftningen, som

exempel kan nämnas lagen om besöksförbud som kom 1988 för att utvidgas 2003 och sedan 2011 döpas om till kontaktförbud och nu omfatta alla slags kontakter, även de elektroniska. I samband med omskrivningen ökades också möjligheterna att kontrollera gärningspersonens vistelse inom eller utanför det av beslutet framgående avståndet till brottsoffret. 1998 tilldelades socialtjänsterna ansvaret för stöd och hjälp till brottsoffer, för att 2007 utvidgas till att omfatta även barn som bevittnat våld med ett förtydligat ansvar för socialtjänsten för stöd till våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld. Även en förändring vad gäller brottsdefinition gjordes 1998, då lagen om grov kvinnofridskränkning kom. Motsvarigheten för barn eller män som utsatts för ett systematiskt våld heter grov fridskränkning (Tham 2011; Heimer & Sandberg 2008).

Rättsligt har kvinnans position förstärkts avsevärt historiskt sett. På tidigt 1200 tal i Sverige var våldtäkt ett brott som hade straffsats döden. Dock var det så att våldtäkt ansågs vara ett egendomsbrott, vilket innebar att den som drev processen var kvinnans rättmätiga ägare, t ex kvinnans make eller far. Våldtäkten ansågs vanära honom. Utvecklingen fortsatte ha den grundsynen ända fram till sekelskiftet där man gjorde ett skifte i fokus. Man ansåg då att det var ett brott mot allmän ordning snarare än ett brott mot person. När strafflagen 1962 skrevs om till Brottsbalken kom även våldtäkt inom äktenskapet att falla under allmänt åtal. Detta innebar en skillnad för kvinnan att få stöd i att driva processen som hon tidigare fått driva själv. Denna lag har genomgått förändringar sedan dess och har anpassats utifrån den verklighet som man har ansett sig skönja runt detta brott. Bland annat har det gjorts ändringar innebärande att en våldtäkt i dag inte behöver innebära att den drabbade har gjort ett stort motstånd, vilket ofta var en fråga som var central i rättsprocessen tidigare (Heimer & Sandberg 2008). Detta belyser en del av den utveckling som har skett de senaste femtio åren till förmån för den brottsutsatte kvinnan när hon utsätts för relationsvåld eller sexualbrott.

2.2 Relationsvåld som en jämställdhetsfråga

Jämställdhet är en het diskussion i vårt samhälle på olika plan, både i den enskilda medborgarens vardag men även politiskt. Man har under många år arbetat med dessa frågor politiskt för att försöka jämställa män och kvinnor i vårt samhälle i en debatt där kvinnor sägs vara offer för en manlig dominans och det finns de som menar, att politiska partier tävlar med varandra med jämställdhetsfrågan som triumfkort. Vi har en politik som menar att alla

människor ska ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter oavsett kön, etnicitet, handikapp, religion eller sexuell läggning. Det finns många olika ideella organisationer och föreningar som bevakar dessa intressen och som på många plan har varit de drivande krafterna i dessa frågor. Kvinnojoursrörelsen har propagerat hårt för kvinnans rättigheter att inte bli utsatt för vad man menar är manlig dominans, inte bara i fråga om våld även om det är utgångspunkten, utan även i kvinnans roll i samhället i stort. Frågan är här om detta skapar jämställdhet eller om det förtrycker männen i stället? Det finns mans organisationer som stödjer männens intressen men dessa har ännu inte tagit lika mycket mark som kvinnojoursrörelsen. Det som ofta har framställts i media på senare tid är män som har utsatts för våld i nära relation och har svårt att bli trodda eller har begränsade möjligheter till hjälp, vilket kan sägas bekräftas av resultaten som rapporten *Våldsutsatta kvinnor och män* (BRÅ Rapport 2009:12) bygger på. Begreppet våld mot kvinnor har ändrats till våld i nära relation i vad som kan verka vara ett försök att uppmärksamma denna fråga. Regeringens Proposition (Prop 2011/12:4), förslag till förändring av Lagen om vissa dödsfall (2007:606), förtydligar hur lagen om utredningar skall gälla, förutom för barn som dör till följd av brott, även kvinnor och män, och antalet uppskattas i rapporten till 21 kvinnor och 8 män om året dödade till följd av våld av närstående personer.

”I Sverige avlider varje år i genomsnitt 21 kvinnor på grund av våld av närstående. Motsvarande antal för män är i genomsnitt 8 män per år. Det dödliga våldet är ofta slutet av en längre period av systematiskt hot och våld. Denna typ av våld drabbar både kvinnor och män, t.ex. i homosexuella relationer.”

(Prop 2011/12:4 Sid 24)

BRÅ redovisar siffror om anmälda brott och i fråga om fysisk misshandel i nära relation och för året 2010 är det i 21 % av den anmälda brottsligheten en man som anmäler fysiskt våld. Denna siffra stämmer väl överens med det som rapporten *Våldsutsatta kvinnor och män* (BRÅ 2010) kommer fram till, att var femte offer (17 %) för relationsvåld är en man. Detta betyder inte automatiskt att fler män begår denna typ av brott utan enbart att fler kvinnor faktiskt anmäler. Det kan vara så att män har svårare att få stöd i dessa frågor. Det kan även vara så att det är mer skam förenat med denna typ av brott för en man. Vi har i vårt samhälle en idealbild av män som starka och modiga, vilket innebär att om man inte lever upp till denna bild så riskerar man att ses som omanlig, vilket kanske inte alltid är helt enkelt att visa omvärlden.

Under läsningen sökte vi efter kvinnorättsorganisationers utsagor i ämnet våldsutsatt man och kom in på NIKK, Nordisk Institutt for Kunnskap om Kjønn, ett nordiskt institut för jämställdhetsarbete som funnits sedan 1995 (www.nikk.no). I artikel som gavs ut i Nikk Magasin nr 3 årgång 2011, har Viveca Enander, en svensk forskare och författare som skrivit om mäns våld mot kvinnor, intervjuats.

”Viveca Enander tycker att den här debatten som likställer kvinnors och mäns våld har lett till ”en backlash för feministiskt arbete”.

- Min uppfattning är att vi i Sverige börjar om från början i den här debatten som nu har kommit hit men faktiskt pågått i 30 år på annat håll. Idag är vi via detta tillbaka till när vi först väckte uppmärksamhet på kvinnomisshandel som ett samhällsproblem. Det går knappt att starta en föreläsning förrän någon räcker upp handen och påpekar att det minsann är lika vanligt att kvinnor slår. Det är tröttsamt att vi inte har kommit vidare från den här polariseringen.”

(Carl-Magnus Höglund (2011) ”När kvinnor slår” i *Nikk Magasin* 3/11, artikeln publicerad på Internet http://www.nikk.no/N%C3%A4r+kvinnor+sl%C3%A5r.b7C_wljWZN.ips)

Steen (2003) talar om en diskursernas kamp inom ramarna för ett av kunskapsområdena, Mäns våld mot kvinnor, och en kamp om kunskapens tillkomst och tillämplighet. Enanders uttalande i tidskriften NIKK Magasin får här tydliggöra vilken del av den kampen som vi i denna uppgift valt att fokusera på och söka en förklaring till utifrån den uppfattade kampens tillkomst och fortlevnad, och den polarisering som Enander hänvisar till.

2.3 Syfte

Syftet med studien är att beskriva och analysera framställningar av brottsoffer för relationsvåld och eventuella skillnader i framställningarna när det kommer till gärningspersoners kön. I syftet ingår att beskriva skillnader i attityder kring män och kvinnor som offer för relationsvåld, om våldet i sig ser annorlunda ut och om skillnader i bemötande av våldsoffer kan förklaras sociologiskt. Detta sker genom en analys av dokument i ämnet, där både myndighetsskrifter, kunskapsmaterial och annat skrivet material ingår, till exempel artiklar i tidningar inom ämnet relationsvåld. Dokumenten analyseras mot den vetenskap som ingår i studien, bestående av bokkapitel, vetenskapliga rapporter och artiklar i ämnet relationsvåld.

2.2 Frågeställningar

- Finns det skillnader i attityder runt kvinnliga respektive manliga gärningspersoner/brottsoffer?
- Ser våldet i sig olika ut, vilket gör att det inte uppfattas lika allvarligt och bemöts den våldsutsatta mannen på andra värdegrunder än den våldsutsatta kvinnan? Kan denna eventuella skillnad förklaras sociologiskt?

Vår kunskap söker vi i litteratur och skrivet material inom området relationsvåld.

3. Metod och material

I denna del av uppsatsen beskriver vi vårt metodiska tillvägagångsätt. Detta innebär att vi till en början redogör för vår förförståelse då denna är central i en undersökning som denna. Vi som forskare är medvetna om att vi kan ha en mer eller mindre medveten och reflekterande inställning till vår egen förförståelse kring det undersökta området och att detta mycket väl kan spegla sig i våra tolkningar (Gilje & Grimen 1993), oavsett om dessa är medvetna för oss så är det av vikt att redogöra för vår förförståelse, vilket vi gör i följande avsnitt.

3.1 Förförståelse

Vår egen förförståelse som vi tog med oss in i denna undersökning var av relativt olika perspektiv på samma problem vilket gav oss en bredd på vår förmåga att så neutralt som möjligt tolka vårt material. De olika perspektiven kan också vara en begränsning och har gjort arbetet lite mer komplicerat. Vi arbetar med våld i våra professioner, men en av oss utifrån ett feministiskt perspektiv (kvinnojour) och den andra utifrån ett perspektiv där mannen är ett offer (mansjour). Detta kan tyckas förkastligt i den bemärkelsen att våra förståelsegrunder är som motpoler. Vi har inte upplevt dessa positioner negativt i det löpande arbete, vi har istället valt att revidera vår egen förförståelse när detta har varit befogat. Detta har vid flera tillfällen

under undersökningen varit aktuellt när materialet har fått visa oss vilket förståelse som behöver antas och tolkning av ena parten kritiserats av den andra. Denna process har satt våra egna förutfattade meningar betraktningbara i ett kritiskt ljus och de egna förutfattade meningarna har fått revideras mångfalt. Vi är medvetna om att denna undersökning kan uppfattas som kritisk mot det feministiska perspektivet vilket även har varit en del av avsikten, men vi ser också denna uppsats som ett försök att belysa att området är problemfyllt och politiserat samt i hög grad polariserat, ett påstående som är baserat på den förförståelse som vi båda hade med oss till denna spelplan. Men olikheterna i våra egna grundläggande antaganden och våra skilda positioner i vår förförståelse inför uppgiften har också varit en styrka och gett oss kritiska perspektiv där vi fallit in i att basera vår granskning på endast vår egen förförståelse. Ett sökande efter lämplig teori att basera sina slutsatser på är en cirkel som rör sig mellan förförståelse och ny förförståelse, något som Lundin (2008) kallar för dubbel hermeneutik i enighet med Giddens benämning. På detta sätt är det möjligt för oss att utvidga vår meningshorisont utifrån våra skilda perspektiv vid ingången av arbetet.

3.3 Perspektiv i arbetet

I princip alla texterna i ämnet, utom de tvärvetenskapliga där spänningsfältet på sin höjd bara omnämns, mynnar ut i en diskussion kring vilket problemområde som är störst eller viktigast med en grupp våldsutsatta som lyfts som jämförs med det dominerande området, mäns våld mot kvinnor. Därför är det viktigt att vi i analyserna tar hänsyn till i vilket socialt rum som uttalandena görs eller texterna produceras. Det vi söker är motsägelser, likheter och mönster, samt en analys av det som faktiskt inte sägs, det underförstådda som aldrig antar den tryckta formen för andemeningen i materialet (Larsson, Lilja & Mannheimer 2005). Intentionen i analysen är viktig att minnas, så att vi själva inte ramlar in en just sådan diskussion: vilka som är de mest ideala offren och skall därmed skall ges störst plats i det offentliga rummet.

Vi kommer därför att analysera vårt empiriska material, som består av i ämnet skrivna texter, med hjälp av teorier och andra studier och texter inom området relationsvåld.

3.4 Diskursanalys

”Diskurser är resurser eller repertoarer förbundna med kulturella och sociala fält- där de aktiveras eller sätts i rörelse av personer.” (Börjesson & Palmblad 2010 sid 12).

Kort sagt kan diskursen beskrivas vara den vedertagna sanningen, den tro som råder om vad som antas vara sanning. En vedertagen sanning skiljer sig från en vetenskaplig sanning, då vissa vedertagna sanningar aldrig ifrågasätts på det sätt som den vetenskapliga sanningen ifrågasätts. Det är fullt möjligt att anta, att vedertagna sanningar utgör vissa diskurser i samhället. Diskurser baseras på vetenskapliga sanningar också. En diskurs råder så länge den inte utmanas av ny kunskap, och den nya kunskapen antingen ges plats inom den rådande diskursen, eller en ny diskurs tar sin form. Börjesson & Palmblad (2010) refererar till Foucault och tydliggör hur en diskurs gör något till en sanning samtidigt som den drar gränserna för det otänkbara. Men vad är då den diskursiva kampen?

Winther Jørgensen & Phillips (2000) menar, att ingen diskurs är sluten, att den formas om i kontakten med andra diskurser och att den i sin form konstruerar och ger den sociala världens innehåll och mening. I detta omformande, där ny kunskap möter den gamla, uppstår ett spänningsfält, där den rådande diskursen försvaras av dess anhängare samtidigt som den nya diskursen marknadsförs av dess anhängare. Winther Jørgensen & Phillips menar också att myter kan impliceras i tal och handlingar till den grad, att dessa kommer att utgöra diskurser i samhället. Diskursen blir sedan objektivt sann, samtidigt som olika aktörer strider om görandet av den egna sanningen till i samhället gällande. Detta tillstånd kallas inom diskursanalysen för en antagonism. När antagonismen, konflikten som uppstår när den ena diskursen hindrar en annan diskurs att göra sig till den vedertagna, upphör, kallas detta för hegemoni. När hegemoni råder, har gränserna förskjutits och det råder åter en enighet om vad som är den dominerande diskursen (Winther Jørgensen & Phillips; Thörn 2010).

Den rådande diskursen på området som i denna studie skall undersökas är mäns våld mot kvinnor som den problematik som förs fram mest, som den viktigaste. Diskursen om detta område hindrar effektivt annan kunskap på området relationsvåld att visas upp och talas om. I studien söker vi efter motsägelser, motstånd och likheter på området relationsvåld, där vi undersöker argumenten och datan som finns i annan litteratur än i kvinnojoursorganisationernas.

3.5 Trovärdighet

För att en uppsats ska anses trovärdig så krävs en diskussion och validitet och reliabilitet.

Validitet innebär att vi mäter det som vi hade för avsikt att mäta. Detta innebär inom den kvalitativa forskningen att man undersöker det man har för avsikt att undersöka och även att man är metodiskt korrekt i sin undersökning.

Reliabilitet handlar om att man bör komma fram till samma resultat om undersökningen genomförs på samma sätt av annan forskare. Detta innebär att det är viktigt för oss att tydligt redogöra hur vi har gått tillväga med vår undersökning för att någon annan ska kunna genomföra en likadan studie och helst få samma resultat. Detta skulle innebära att studien har en hög reliabilitet.

Det är inte vanligt att reliabilitet och validitet diskuteras i en kvalitativ undersökning, men dessa begrepp inkluderas senare i uppsatsen i vår metoddiskussion. All kunskap är socialt konstruerad och kan därför aldrig avspegla en endimensionell verklighet (Börjesson & Palmblad 2010) varför vi heller inte ser oss förmedla en sanning i våra resultat, men, förhoppningsvis, bidrar vi till reflektioner kring den rådande diskursen om mäns våld mot kvinnor som det mest uppmärksammade relationsvåldet.

3.6 Litteratur och författarpresentationer

Vi har med vårt arbetssätt kommit att utöka vårt urval av författare som vi fokuserat vår uppgift utifrån. Men en del författare och forskare har ägnats särskilt fokus, ibland för ett uttalande som vi funnit publicerat, ibland för ett tydligt försök till någon form av jämlikhetsvilja hos författaren i fråga eller ett tydligt och uttalat försök till synliggörande av marginaliserade grupper som subjekt i straffrätten med tankar kring uppfyllandet av idealet för brottsoffer.

Nils Christie refererar många författare till när de hanterar begreppet ideala offer, varför Nils Christie presenteras. Christie är professor emeritus och forskare, författare och debattör knuten till Oslo Universitet. Nils Christie har beskrivit det ideala brottsoffret som svagt,

försvarslöst och oskyldigt och den ideala gärningsmannen som fysiskt överlägsen offret, ond och lätt att beskriva som avvikande från samhällsnormen.

Viveka Enander forskar om mäns våld mot kvinnor i nära relationer med fokus på misshandlade kvinnors uppbrottsprocesser, hon är knuten till Göteborgs Universitet och har gett ut flertalet skrifter och rapporter i ämnet uppbrottsprocesser. Enander finns med i uppsatsen i form av ett uttalande i offentlig press.

Mona Eliasson är professor i psykologi med särskild inriktning på genus vid Högskolan i Gävle. Hennes forskning handlar sedan 15 år om hur kvinnor upplever och hanterar mäns våld och dominans. Mona Eliasson är den ena författaren till *En kunskapsöversikt. Mäns våld mot kvinnor i nära relationer*, en skrift som getts ut av Sveriges Kommuner och Landsting 2006. Skriften är relevant i studien, då den används som kunskapsmaterial inom offentlig förvaltning och sjuk- och hälsovården, för vilken den är skriven.

Anita Heber är docent i kriminologi och verksam vid Stockholms universitet. Hon är en forskare med inriktning på viktimologi och rädsla för brott. Hon har publicerat många skrifter inom kriminologi fältet och finns med i uppsatsen med ett bokkapitel om det icke idealiska offret.

En av forskarna som vi inledde arbetet med i våra tankar, var Margareta Hydén, professor i socialt arbete vid Linköpings Universitet. Hydén finns presenterad för att hon inom ramen för forskning om våld i nära relationer inkluderade kvinnas förhandlande om makt i sin forskning och därmed ansågs ha brutit ett statiskt offerperspektiv på kvinnor när det kommer till relationsvåld och för att hon är tydlig med att barnens situation skall vara av intresse för forskningen, oavsett kön på våldsutövaren.

Simon Lindgren, professor vid Sociologiska Institutionen på Umeå Universitet, där Ragnar Lundström är doktorand. Dessa båda har skrivit boken *Ideala offer, och andra* där medias framställning av brottsoffer respektive gärningsperson står i fokus. Författarnas bidrag till uppsatsen är medias bild av ideala offer, och andra.

Staffan Litzén var kriminolog vid Kriminologiska institutionen vid Stockholms Universitet. Litzén intresserade sig för brottsförebyggande arbete i kombination med viktimologi. Litzén

avlade sin filosofie licentiatexamen 2006. Litzén intresserade sig stort för särskilt sårbara brottsoffer i marginaliserade grupper.

Johanna Niemi är professor i rättsvetenskap vid Helsingfors Universitet och har forskat om bland annat våld i skuggan av jämlikhet. Niemi har även verkat som professor vid Umeå universitet.

Pape Hilde är doktor i psykologi och forskare vid Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress i Norge. Hildes forskningsområden är bland annat våld och kön, och partnervåld.

Klara Hradilova Selin är fil dr och forskare vid Brottsförebyggande rådet, liksom Olle Westlund. Selin och Westlund har skrivit rapporten *Våldsutsatta kvinnor och män* som gavs ut av BRÅ 2009. Rapporten är en sammanfattning av relationsvåld i Nationella Trygghetsundersökningen 2009. Författarna har även bidragit med ett kapitel i antologin *Brottsoffret och kriminalpolitiken* där fokus ligger på bemötandet av offer för relationsvåld.

Anne-Lie Steen forskar om maskulinitets- och femininitetskonstruktioner, ungdomskultur och etnifieringsprocesser inom sexualbrott och sexualiserat våld, hon har även ett stort intresse för kriminologi och rättsväsendet

Henrik Tham, professor emeritus i kriminologi vid Stockholms Universitet med forskningsområde kriminalpolitik. Tham ger brottsofferstatusens uppkomst och utveckling i Sverige ett stort intresse.

Sipel Tovis magisteruppsats kom att anta en central roll under arbetets gång, i form av en skrift att återgå till, då studien gjorts i det offentliga rummet med material från Internet, där människors uttalanden i forum legat till underlag för Tovis analys. Denna intresserade oss för att den representerar den verklighet av sanningar som finns hos samhällsmedborgarna kring maskulinitet, makt och våld och egna föreställningar kring offerskap.

De presenterade författarnas texter betraktas i arbetet som primärdokument och har markerats med en asterisk i litteraturförteckningen.

Vi har valt bort skrivet material som används som kunskapsmaterial inom till exempel kvinnorrättsorganisationer. Anledningen till att vi valt bort det, är för att skrifterna kan ses ha ett syfte i framförandet av det intresseområde som organisationen har som sin målgrupp för verksamheten. Undantaget som gjorts, är skriften *En kunskapsöversikt. Mäns våld mot kvinnor i nära relationer* (2006), en skrift som getts ut av Sveriges Kommuner och Landsting och används som kunskapsmaterial utanför den organisation vari skriften producerats.

3.7 Avgränsningar

Det har varit ett medvetet val av det skrivna material vi använder i analysen att exkludera forskare inom mäns våld mot kvinnor och de barn som exponerats för relationsvåldet då vi ville få fram ett annat perspektiv än det traditionella vad gäller våldets karaktär och genusfördelning, och hålla oss till det samhällliga perspektivet i frågan. Mona Eliasson (2006) är här ett undantag, men då skriften som Eliasson är ena författaren till är framtagen för Sverige kommuner och Landsting, som en form av utbildningsmaterial, är Eliassons skrift med i studien. Om vi hade lagt ett fokus kring det som intresseorganisationerna producerat i form av vetenskap och sanningar, hade vi fått ett ensidigt perspektiv i vårt arbete. Vi har i urvalet valt litteratur som visat på forskningsresultat annat än våldets skadeverkningar och konsekvenser, då detta hade lett oss in i en diskussion om själva våldets konsekvenser. Vårt intresse låg på samhälllig nivå och inte hos den enskilda familjen där våldet förekom, varför vi gjorde ett hårt urval i litteraturen. Vi avgränsade oss till heterosexuella relationer av en anledning. Dels, för att faktiskt just avgränsa oss, men också för att våld i samkönade relationer är mer ”legitimt” att prata om än kvinnors våld mot män (se tex *Våldsamt lika-olika*, RFSL Rapport 2008). Vi har tagit med utländska rapporter i ämnet, till exempel från Norge och Finland, då den svenska forskningen vad gäller män som offer för relationsvåld är tämligen liten (Hydén 2012). Vi har i avgränsningen valt att inte inkludera personer i samkönade relationer, även om vi använt rapporterna i uppsatsen. Vårt fokus i denna undersökning var attityderna kring den relationsvåldsutsatte mannen, varför ett perspektiv till hade både kunnat belysa och tydliggöra för förekommande diskurser, men hade ökat arbetets omfattning väsentligt. Vi vill med det förtydliga, att HBT personer inte är förbisedda, utan medvetet exkluderade av helt andra skäl än att deras relationer är något annat än heterosexuella. Där vi behandlar mannen som utsatts för relationsvåld, förutsätter vi alltså att

våldsutövaren är en kvinna.

Kunskapen om att även kvinnor utövar våld har funnits lika länge som kvinnorrättsorganisationerna hårt arbetat för att etablera frågan som viktig i samhällsdebatten (Hydén 2012) samtidigt som den politiska brottsofferrörelsen förändrat den samhälleliga synen på våld som en familjeangelägenhet att bli ett folkhälsoproblem (Niemi 2011). Det goda arbete som kvinnorrättsorganisationerna genom åren gjort går inte att ta ifrån rörelsen, men det finns de som menar att det finns brottsoffer som helt glömts bort, bland annat de våldsutsatta männen och brottsoffer tillhörande marginaliserade grupper i samhället (Hydén 2012; Litzén 2004).

4. Teori

4.1 Vår teoretiska ansats

Till vår teoretiska ansats och grund i detta arbete har vi valt att fokusera på social konstruktionism. Begreppet ideala offer anses vara en produkt av social konstruktionism och teorin i sig är lämplig att kombinera med diskursanalysen. Vårt syfte har genomgående varit att belysa att den våldsamma kvinnan finns och att den våldsutsatta mannen existerar i polisens anmälningsstatistik likväl som i det verkliga livet. Det finns också olika varianter av relationsvåld, uppdelat utifrån grad av fysisk skada och frekvens i användandet av våld. Vi avser att undersöka vilka attityder runt offer av våld i nära relationer som presenteras i vårt material för att kunna skapa oss en bild av hur detta ser ut i vårt samhälle. Vi vill också undersöka hur relationsvåld som kunskapsområde är bundet till genus och sociala konstruktioner kring offerskap, varför begreppet ideala offer inkluderades. Som ett komplement till den utvalda teorin, och möjligen till en fördjupad analys där så är möjligt, har vi valt Bourdieus kapitalteori.

4.2 Sociala konstruktioner

Social konstruktionismen behandlar och fokuserar på hur sociala relationer uppstår i samspel mellan samhälle och individer samt individer emellan. Man menar inom denna teori att attityder och värden som blir dominerande i vår samhällsstruktur medför att den framförda ”sanningen” blir medborgarnas verklighet (Payne 2008). Förespråkare för socialkonstruktionism visar hur olika kategorier skapats och vidmakthålls genom språket och där flera aktörer arbetar för att få makt i det sociala rummet. De ställer sig kritiska till synen på vedertagen kunskap som sanna och objektiva fakta om världen.

Socialkonstruktionismen menar att vi ska vara kritiska mot vår uppfattning av världen då det inte avhängigt innebär att vår verklighet är den ”sanna”, eller att det avslöjar dess verkliga natur. Berger och Luckmann (2010) menar att den verklighet som individer uppfattar som verklig, är avhängig vilken social kontext dessa individer befinner sig i. Detta betyder vidare att det som en grupp individer uppfattar som verkligt kanske bara är verkligt i deras kontext och att andra individer inte har samma syn på verkligheten. Detta är en intressant aspekt av social konstruktionismen som gör den användbar i vår analys.

I påståendet om att ett beteende eller ett problem är socialt konstruerat ingår en övertygelse om att människor bygger upp sin verklighet och uppfattning om verkligheten genom interaktion med varandra i olika kontexter: kulturella, sociala eller historiska. Man menar vidare inom socialkonstruktionismen att språkliga tolkningar bidrar till denna interaktion (Payne 2008). Detta skapas enligt social konstruktionism genom makt, språket och retoriken gör att den presenterade sanningen får fäste i vårt medvetande och i vår samhällsstruktur. Detta är en användbar aspekt av teorin som vi har sett är till stor nytta i vår analys.

Inledningsvis i denna uppsats har vi diskuterat den feministiska traditionen som den drivande i det sociala rum i vilken frågorna runt våld i nära relationer skapats, och i de debatter och politiska diskussioner som har ägt rum i skapandet. Men social konstruktionism kan skapandet förklaras utifrån den språkliga makten. Inom genus forskningen har denna teori fått stor förankring då det i dag står ganska klart att kön är en social konstruktion som har integrerats i vår uppfattning av verkligheten genom språk och kulturella kontexter (Payne 2008).

Burr (2003) menar att individers integrering med varandra konstrueras dem emellan och skapas utan några intentioner, vilket innebär att ingen av de inblandade har en större del av

det än den andra. Detta kan i denna uppsats vara användbart i den bemärkelsen att vi kan använda denna syn i vår analys när vi söker se hur olika aktörer inom det undersökta fältet förhåller sig till varandra och undersöka om det finns empiri som styrker Burrs resonemang. Eftersom vi kan ana en konfliktsituation i attityderna och att vi vid inläsningen till uppgiften hittade belägg för att denna konflikt finns är det av intresse att ha Burrs resonemang med sig i analysen.

4.3 Det ideala offret, en social konstruktion

Det ideala offret är ett begrepp som Nils Christie införde efter sina studier kring brott och offerskap. Han fann, att de offer som accepterades av samhället och var ”värdiga” offerstatusen, skulle vara oskyldiga, svaga i relation till förövaren, vara representabla i samhällslivet och värnlösa i den form att brottet begicks i ett socialt rum som var ”acceptabelt” och att den som utsattes gjorde lagom mycket motstånd, men var inte kapabel att försvara sig fullt ut mot gärningsmannen. På motsvarande sätt gällde det för den ideala gärningsmannen att han var fysiskt överlägsen offret, ond och lätt kunde beskrivas som avvikande (Lindgren & Lundström 2010; Nilsson 2012). Christie hävdar att lagen i sig är en föränderlig process som förändras över tid och i takt med samhällsnormer för vad som är förbjudet och vad som kan accepteras. På så sätt är lagen ett sätt att sätta samhällsnormen väl synlig på papper och stadfästa den att gälla för alla. Det finns exempel på hur saker har accepterats, alltså varit lagligt, såsom våldtäkt inom äktenskapet fram till 1965 då det kriminaliserades (Heimer & Posse 2004). Kriminaliseringen i sig var ett resultat av en opinion av människor som inte längre accepterade att kvinnan inte skulle få bestämma över sin kropp, varpå handlingen fördömdes genom lag. På detta sätt kan det hävdas att lagen i sig är en social konstruktion. Det har också konstaterats, att brottsoffer, även om detta inte pratas om det offentliga, besitter en del hämndbegär och ofta inte alls motsvarar allmänhetens definition på ett idealt offer (Heimer & Posse 2004; Litzén 2004; Lindgren & Lundström 2010; Nilsson 2012).

Lindgren och Lundström (2010) skriver också mycket om hur samhällets empati för offret skall användas i framställningen och menar, att betraktaren skall kunna identifiera sig med offret, varför kvinnan och hennes barn är särskilt sympatiska, speciellt för den som själv har barn. På samma sätt finns ett behov av att kunna se gärningsmännen som ”externaliserade”

(ibid sid 63), allmänheten skall inte kunna identifiera sig med gärningsmannen och en beskrivning av gärningsmannen skall inte väcka allmänhetens sympatier. I Christies beskrivning av offerskap och kontext för brott finns reflektioner kring något som Christie kallar för ”den horisontella rättsskipningen” (Christie 2005 sid 128) och ”den vertikala rättsskipningen” (ibid sid 130). Den horisontella rättsskipningen sker i form av medling, och ursprunget är de gamla bondesamhällena där rättsskipningen var en sak mellan den drabbade familjen och förövarens familj att ordna upp. Straffet eller skadeståndet var en sak mellan gärningsman och offer att komma överens om. Den vertikala rättsskipningen menar Christie har sitt ursprung i Bibelns berättelser, där Moses kommer med sin tavla ner för ett berg, till en, nedanför, väntande allmänhet. Christie menar att den vertikala rättsskipningen är grunden till modern kriminalpolitik och moderna rättssamhället (begreppet beskrivs i praktiken i avsnitt 6.2). Vi skall i vår analys ta hänsyn till Christies begrepp det ideala offret och Lindgren och Lundströms definitioner kring offerskap i offentlighetens sociala rum.

Det framkommer tydligt hur attityder och värderingar skapar och skriver om lagar. Attityder och värderingar förs fram och sprids i de sociala rummen genom språket varpå det inte kan ses som något annat, än att samhällets rättsperspektiv är ett resultat av en social konstruktion.

4.4 Pierre Bourdieus kapitalteori

Vi har även låtit oss inspireras av Pierre Bourdieus kapital teori, förvisso är denna teori sekundär i vår analys men vi har ändå valt att här kort redogöra för vårt val att ändå använda den. I vårt material såg vi tendenser till att försvara sin status och att ge sin egen röst legitimitet, vilket kan förklaras och analyseras med hjälp av kapital teorin.

Bourdieu menade att alla handlingar, vanor och traditioner en individ på olika sätt uttrycker är ett resultat av dennes habitus. Habitus innebär en individs mentala struktur som påverkar hur vi uppfattar verkligheten och världen omkring oss. Detta habitus är något som förändras beroende på vilken sociala kontext en individ befinner sig i. Habitus är ett resultat av en individs uppväxt och socialisering och individer uppväxta under liknande sociala kontext antas ha liknande habitus. Man skulle kunna likna habitus med fysiskt/psykiskt kapital. Vidare ansåg Bourdieus att individer genom livet förvärvar olika kulturella, ekonomiska och sociala kapital, vilket kan översättas med att individer har olika resurser och värden. Dessa värden skapar olika möjligheter och styr de val som görs av individen i vardagen. Alla

kapitalen förväntas på olika sätt bidra till individers möjligheter till status i olika sociala kontexter (Järvinen 2007).

Det begrepp som framförallt var intressant för oss i relation till uppsatsen var det sociala rummet, som kan förklaras med att individers kapital är avgörande för vilken status denna kan erhålla i det sociala rummet. Det sociala rummet är då den spelplan som diskussionen/individen är verksam i och vilken status denne besitter i denna kontext, vilket enligt Bourdieus beror på vilket ekonomiskt, socialt och kulturellt kapital den enskilde besitter.

I vår analys är det denna del av teorin som vi finner passande och intressant att tillämpa. Vi ser tendenser av att på olika sätt förvärva sig högre status i sitt sociala rum med hjälp av olika medel och med hjälp av retorik. Vi har valt att mycket enkelt analysera vilket kapital som finns och vilken status detta skulle kunna innebära i det sociala rummet, för att vi därmed skulle kunna urskilja om det är så att någon gör anspråk på en status som inte är dem given.

Pierre Bourdieu menade, att den status som en individ kan ha baserat på sitt habitus, sin samlade kunskap och sitt samlade sociala, ekonomiska och kulturella kapital, ger individen en viss status, men att denna status endast finns i det sociala rum som individen befinner sig i. Bourdieus begrepp blir tydligt när det exemplifieras med att ett högt teknologiskt kunnande som ger en status i rummet med likasinnade, nödvändigtvis inte ger status i ett rum med filosofer. Språket och retoriken används för utmarkerande av denna status, menade Bourdieu, och pekade till exempel på överklassens språkanvändande kontra arbetarklassens som en markering av ägandet av ett högre socialt och kulturellt kapital (ibid). Bourdieus begrepp och tolkning är av värde, då vi vill undersöka framförda diskurser. Diskursernas giltighet och dominans framförs i det allmänna varför retoriken kring brottsoffer för relationsvåld, i Bourdieus termer av retorik, blir intressant. Bourdieus begrepp sociala rum är avskilda rum medan vårt syfte är att undersöka det som framförs i det allmänna sociala rummet, i samhällsinstitutionerna och i den akademiska världen. Vi menar att det är möjligt att tänka på det allmänna som ett socialt rum och på aktörerna som bärare av status i det utvalda sociala rummet. I likhet med Bourdieus tankar om hur kunskap på det egna fältet ger status på det egna fältet, vill vi titta på denna status i det offentliga rummet, där det som vi inledningsvis ser som en diskursiv kamp, utkämpas.

5. Resultat

5.1 Våldet som beskrivs, olika karaktär?

Sipel Tovi (2010) har i sitt magisterarbete i sociologi vid Högskolan i Halmstad kunnat konstatera, att det manliga offret för relationsvåld är i princip omöjligt att acceptera som ett offer baserat på samhällsattityderna och den rådande diskursen om våldsamma män och offergjorda kvinnor. Hon har följt två svenska debattforum på Internet och genomfört en textanalys av materialet och kommit fram till, att männen inte positioneras som offer baserat på egenskaper som sammankopplas med manlighet och att polarisationen mellan lägren gällande kunskapsområde ”mäns våld mot kvinnor” kontra ett genusfritt betraktande av fenomenet relationsvåld är mycket stort.

Johnson, Filosofie Dr i USA, intervjuas av Theodora Ooms för Center for Law and Social Policy 2006. I intervjun förtydligar Johnson det som senare behandlas i rapport, att både förespråkarna för hustrumisshandel som det störst problemet och för förespråkarna för en genusneutral problematik kring partnervåld har fått stöd för sina påståenden i forskning, varpå polariseringen mellan intressegrupperna bara har ökat, medan parterna i den diskussionen egentligen har olika data att basera sina påståenden på (Ooms 2006).

Kelly och Johnson (2008) argumenterar för att en uppdelning av partnervåld i olika kategorier ger en mer nyanserad bild av fördelningen av förövare och offer baserat på kön. Vid uppdelningen är en av kategorierna situationsbundet våld, där könsfördelningen mellan offer och förövare är i stort sett lika. Det så kallade vardagsvåldet utövas enligt författaren tämligen jämnt av både manliga och kvinnliga gärningspersoner. När det sedan kommer till det som författarna kallar för kontroll-avsett våld, är fördelningen den som samhället vanligen exponeras för, med vanligen en manlig förövare. Författarna visar hur datainsamlingsmetoden avgör studiers resultat. I självrapporterat material, i så kallade offerundersökningar, är det som författarna kallar situationsbundet våld med och genusfördelningen tämligen lika. När datamaterialet samlas in inom rättsväsendet och inom jourverksamheter, blir uppdelningen en annan, men datamaterialet omfattar då också i högre grad det systematiska våldet och det som Kelly och Johnson (2008) kallar för situationsbundet våld representeras inte.

5. 2 Våldets natur

Området våldsamma kvinnor är tämligen outforskat vad gäller svensk forskning men det finns en del studier gjorda i Sverige där den våldsamma kvinnan och den våldsutsatta mannen behandlas.

Selin och Westlund (2011) refererar till den nationella trygghetsundersökningen 2009 och menar, att utsattheten för relationsvåldet inte alls ser ut att vara lika, men om man ser till typen av våld så är ofta våldet mot kvinnor grövre och mer upprepat och den femtedel män som rapporterade om våldsutsatthet utsattes i högre grad för hot och trakasserier snarare än fysiskt våld. Författarna berör också frågan om siffrornas förväntade representativitet, och ser ett problem i metoden: telefonintervjuer. Det är realistiskt att tänka, att den person som svarar på frågorna i närvaro av sin våldsutövande partner knappast svarar sanningsenligt. Vid en analys av våldets innebörd framträder enligt författarna, vilka baserar sina slutsatser i Brå Rapport 2009:12, att kvinnor utsätts för ett mer systematiskt och grövre våld medan männen utsätts till stor del för trakasserier. Datamaterialet till rapporten visar, att endast 27 % av det uppgivna våldet har polisanmälts, vilket stämmer väl överens med andra resultat och uppskattningar av mörkertalets, den oanmälda brottslighetens, omfång (ibid). Författarna har också tagit del av resultaten av fokusgruppsintervjuer som hållits med en del av respondenterna i den nationella trygghetsundersökningen. I fokusgruppsintervjuerna med våldsutsatta kvinnor framkommer att kvinnorna hade velat bli trodda medan resultaten av fokusgruppsintervjuerna med männen visar att männen hade velat bli sedda som brottsoffer och önskat att de fått ett könsneutralt bemötande i högre grad än vad de fick. Sammantaget uttrycker männen hur de mött attityder som indikerat att de förlorat sin manlighet i och med att de blivit utsatta för fysiskt våld av sina kvinnliga partner. En av männen uttrycker sig ha blivit illa bemött av en domare i Tingsrätt.

M2: Domaren står och säger till oss att han skulle vilja slippa se oss i domstolen igen och att "Sådana här saker borde man kunna göra upp hemma". Vad menar han? Hur då? Man gick även på att jag inte kunde känna en rädsla på riktigt på grund av att jag var så stor. Då sa jag faktiskt till domaren att "jag är ju inte här för att jag klagat på att det är en orättvis boxningsmatch där vi har olika viktklasser. Jag tänker ju inte slå tillbaka, förstår ni väl?"

(Selin & Westlund 2011 sid 98-99)

Citatet ovan tydliggör hur mannen inte accepteras som ett brottsoffer i det sociala rummet och hur synen på mannen som en stark aktör, med förmåga att försvara sig, uppfattas av

brottsoffret ha stått i vägen för det som mannen själv efterfrågat; en bedömning av om han utsatts för ett brott.

5.3 ... och våldets bemötande

Författarna Selin och Westlund (2011) avslutar sitt bidrag i antologin med att betona vikten av att alla brottsoffer får ett jämlikt och könsneutralt bemötande av myndigheter, även om det brott som den brottsutsatta utsatts för ett brott som av en politisk majoritet ses som ett mindre problem i termerna folkhälsoproblem, på det sätt som mäns våld mot kvinnor framställs som ett folkhälsoproblem medan kvinnors våld mot män ses vara av mindre allvarlig karaktär. Hos polisen kodas brotten som anmäls och de brott som omfattar fysisk misshandel inkluderar inte trakasserier och hot om sådan misshandel. Hot kodas som hot om våld, och blir ett hotbrott. Brottsförebyggande rådets siffror för anmäld misshandel av bekant i nära relation under 2010 visar, att 21 % av den anmälda fysiska misshandeln anmäls av en man (www.bra.se statistikuttag 2012-03-01), vilket är något högre än den siffran som Brottsförebyggande rådet redogjort för i sin rapport (Brå 2009:12), men skillnaden är inte stor vad gäller fördelning av kön vad gäller offer för relationsvåld i en jämförelse mellan rapporten *Våldsutsatta kvinnor och män* (Brå 2009:12) och anmälningsstatistiken för 2010.

För att söka vetenskapliga skrifter i ämnet våldsutsatta män, inkluderade vi utländska rapporter och artiklar i ämnet. En av artiklarna är O'Leary (2000) kommentarer på Archers rapport från 2000, där Archer hävdar att kvinnor är mer benägna till fysiskt våld i nära relationer än män. Archers datainsamlingsmetod och rapportens generalisering tål att kritiserar, menar O'Leary. O'Leary menar, att Archer inte varit tillräckligt kritisk i sitt urval och sin slutsats vad gäller resultatens representativitet till en hel befolkning men att det inte kan bortses, att kvinnor också kan vara aggressiva på det sätt som beskrivits och att våldsutsatta män lider skada av kvinnors aggressivitet, varför problematiken måste tas på allvar.

5.4 Förklaringar till våldet

Norska Pape (2011) har i sin analys av resultaten av en longitudinell studie bland norska kvinnor i åldrarna 20-25 i insamlat material från 1999 funnit, att kvinnor utövar fysiskt våld i relationer samtidigt som de själva till stor del skattar sina förhållanden som goda. Ett resultat i studien, som inte var signifikant men är värt att nämnas, var att kvinnor som utövade våld mot sin partner utan att partnern besvarade det fysiska våldet var något mer nöjda med sin relation än vad kvinnor som hade en våldsutövande partner som besvarade våldet med fysiska uttryck var. Pape utesluter inte att de 5 % av respondenterna i studien som använder våld i en relation där båda använder fysiskt våld inte gör detta i en form av självförsvar men i resultaten framgår, att 6 % av kvinnorna uttryckt sig använt fysiskt våld mot en partner som inte gjorde detsamma. Pape redogör också för tidigare forskning som visat ett samband mellan individuella aggressiva beteenden och våldsutövande.

I litteratur från kvinnojoursorganisationer och liknande sammanslutningar framgår tydligt hur mäns våld mot kvinnor dels är ett stort folkhälsoproblem men också ett strukturellt problem i samhället baserat på ett strukturellt könsmaktsperspektiv med kvinnan i det svagare könet (Eliasson 2006; Tham 2011). Detta motsägs av Heiskanen & Ruuskanen (2009) vilka efter en finsk studie om våldserfarenheter, där nästan 4000 respondenter deltagit av båda könen. Studien visade, att våld i nära relationer drabbat män och kvinnor i samma omfattning. Studien gav ingen evidens för att kvinnorna skulle ha drabbats av mer fysiskt våld än männen, men kvinnorna drabbades i högre omfattning än männen av hot och sexuella trakasserier.

En individualpsykologisk förklaring som den som Pape (2011) lämnar är inte vad intresseorganisationerna vill göra gällande, utan våld mot kvinnor framställs som ett eget ämnesområde av till exempel Heimer & Posse (2004) vilka argumenterar för att frågan om mäns våld mot kvinnor måste hållas levande.

”...Det finns hela tiden en risk att ämnet kan komma att skymmas av andra samhällsproblem.”

(Heimer & Posse 2004 sid 237).

Författarna är kritiska mot alla försök att söka individualpsykologiska förklaringar för offret eller gärningsmannen och behandlar frågan om relationsvåld som ett rent strukturellt problem med undantagsvis psykiskt sjuka offer och förövare, vilka de menar syns i samhället redan baserat på den psykiska problematiken. Eliasson (2006) är av liknande åsikter. I skriften *En kunskapsöversikt. Mäns våld mot kvinnor i nära relationer* utgår Eliasson från

könsmaktsordningen, männens genusbaserade överordning mot kvinnorna. Den individualpsykologiska förklaringsmodellen till våld finns med, men som en faktor som tillsammans med strukturella faktorer och kulturella faktorer bildar könsmaktsordningen. Eliasson (2006) ser individnivån utgöra en av grunderna till den könsmaktsordningen som hon beskriver. I individnivån anges egenskaper som är avvikande från normalpopulationen och Eliasson beskriver manligt våld som ett resultat av en könsmaktsordning där mannen dominerar, eller på en individnivå där mannen är en avvikare från normalpopulationen och individualiseras i den meningen.

”Förklaringar på denna nivå utgår från att män med vissa egenskaper och egna problem är våldsamma. Exempelvis män med alkohol- och drogproblematik, kriminella, mentalt sjuka, psykopater och män som själva varit våldsutsatta i barndomen.”

(Eliasson 2006 sid 20)

När det gäller den våldsamma kvinnan förklaras hon utifrån mannens våldsutövning av Eliasson.

”Kvinnors våld mot en manlig partner ingår vanligtvis i en situation där mannen redan är våldsam och hotfull (Pence & Paymar, 1993). Våldets mening och avsikt måste inkluderas för en god förståelse, enligt den syn som är accepterad i svensk lagstiftning. ”Familjevåld” reserveras då för våld mot vilken medlem som helst av en familj: barn, gamla, partners.”

(Eliasson 2006 sid 23)

Eliasson menar, att en våldsutövande kvinnas handlingar är en respons på våld hon själv utsätts för, till skillnad från mannen, vars våldsanvändning handlar om kontroll och kommer sig av en strukturell ojämlikhet i samhället med en manlig överordning.

5.5 Brottsffret i myndigheternas skrifter

Uhnö (2011) hävdar, att kvinnor både som offer och gärningspersoner tenderar att psykologiseras och sexualiseras i större omfattning än män. Författaren (ibid) menar också, att det funnits ett motstånd till området kvinnliga våldsförövare, och hänvisar till Campbell 1986 i sitt påstående om att motståndet kommer sig av en rädsla att underminera tolkningen av våld mot kvinnor som ett strukturellt problem. Samma argument finner man i Jämställdhetsutredningens slutbetänkande från 2005, *Makt att forma samhället och sitt liv*. Där tar upp frågan kring den våldsamma kvinnan men på sidan 419 säger man, att "...det inte

är just jämställdhetspolitikens uppgift att hantera kvinnors våld mot män /.../ riskera att öppna för ett bakslag i frågan." (SOU 2005:66, s 419). Denna problematik tar även Tham (2011) upp, dock ur ett annat perspektiv. Tham (2011) argumenterar för hur frivilligorganisationers lobby- och opinionsbildande arbete har kommit att styra verksamhetsinnehållet hos en myndighet, Brottsoffermyndigheten, och kallar allianserna för oheliga eftersom politiska intressen kring offerskapet exploateras i andra intressen. Författaren menar, att våld mot kvinnor och våld mot barn är i Brottsoffermyndighetens absoluta fokus i verksamheten, trots att myndigheten tillsattes för att tillvarata och utveckla alla brottsoffers intressen och ställning. Andersson (2011) skriver om de projekt som Brottsoffermyndigheten delat ut forskningsanslag till under åren 1994-2010 och skriver att inga projekt med män eller pojkar som brottsoffer beviljats medel under tiden, samtidigt som en tredjedel av projekten var inriktade på kvinnliga brottsoffer. Under året, 2010, som studien genomfördes, fann Andersson (2011) två projekt med män i fokus som fonden beviljat medel till kommande forskning för. I Sandeberg & Ljungwalds (2012) studie om Brottsofferjourernas verksamhet, självbild och oberoende framträder en liknande bild. Brottsofferjourerna tar upp fråga kring män som brottsoffer en gång, under 2007, i sina skrifter. Verksamheten även här är till mycket stora delar fokuserad på den våldsutsatta kvinnan och hennes barn. Författarna redogör för hur även Ryding har påpekat att rörelsen har prioriterat misshandlade kvinnor före andra grupper av brottsoffer. Författarna ger exempel på hur Brottsofferjourernas riksförbund 2005 genom lobbyarbete fick igenom anslag på 7 miljoner kronors nivån, genom riktat arbete mot riksdagsledamöter och partiledare, med ett påpekande om att resurserna skulle gå till misshandlade kvinnors rätt till hjälp.

Heber (2011) hävdar att det kan vara ännu svårare att göra sig sedd som brottsoffer, när myndigheterna som hanterar ärenden kring brottsoffer inte kan kombinera begreppen förövare och offer utifrån situation och tillfälle. Heber belyser detta med ett exempel av Brottskadefondens handläggning och beslut i ett ärende.

"Nämndens bedömning blir att det är sannolikt att brottet handlade om en uppgörelse i kriminella kretsar. Eftersom offret ägnade sig åt kriminell verksamhet har han utsatt sig för en ökad risk att skadas. Med stöd av lagstiftningen ger nämnden därmed noll kronor i ersättning till offret. (Brottsoffermyndigheten 2011)"

(Heber 2011 sid 179).

Citatet visar, hur en person med egen kriminalitet inte av myndigheter fått en brottsofferstatus, ett beslut som baseras på brottsoffrets egna, av myndigheten antagna, kriminella livsstil.

5.6 Det "otänkbara" i begreppet Brottsoffer

Det är enligt Heber (2011) klarlagt, att livsstilsteorin har att göra med utsattheten för brott, speciellt när det kommer till upprepad brottsutsatthet. Livsstilsteorin menar, att bakomliggande faktorer såsom rollförväntningar och sociala problem avgör valet av aktiviteter och att valet av aktiviteter avgör risken att utsättas för brott. Grundantagandet i teorin är att vissa livsstilar leder till situationer där risker för att bli utsatt för brott är stora och att livsföringen påverkas av individers sociala miljö och egna sociala egenskaper. Livsstilsteorin bygger delvis på socialisationsteorin, där individen socialiseras in i kontexten redan i sin barndom. Man menar, att till exempel en kriminell livsstil kan vara en produkt av socialisationen och att värderingar, normer och vad som är acceptabelt i den egna sociala gruppen styrs i hög grad av den egna socialisationsprocessen i barndomen. Framför allt så menar man i livsstilsteorin att människan utsätts i olika grader för brott, beroende av var människan befinner sig, och med vilka. Heber klargör också för innebörden av varandet av det ideala offret, som enligt Christies teori är oskyldigt, svagt, respektabelt och kunna ses som försvarslös. Heber (2011), som studerat brottsutsatta brottslingar, den grupp människor i ett samhälle som i forskning om upprepad utsatthet för brott visat sig vara de som levde med högst risk att utsättas för brott, menar att vissa brottsoffer inte kan framställas som det ideala offret, varför de aldrig når en brottsofferstatus i samhällets ögon. Heber menar att begreppet brottsoffer kan innebära en negativ stämpling av en man, då begreppet även innefattar skam, svaghet och underordnande utifrån idealbilden av brottsoffer, varför en man kan ha svårare att se sig själv i rollen av just brottsoffer. Heber skriver om brottsoffer som själva är kriminella, men hennes slutsatser är relevanta i denna uppsats som behandlar män som brottsoffer för relationsvåld. Lindgren och Lundström (2010) har studerat framställandet av brottsoffer i media och kommit fram till slutsatsen att brottsoffer, som inte kan passas in i mallen för det ideala offret, inte får uppmärksamheten, samtidigt som gärningsmannen externaliseras och tilldelas en avvikande personlighet utifrån en social konstruktion. Författarna har funnit, att gärningsmän som inte på ett enkelt sätt kan förklaras som avvikande, blir objekt för en detaljerad sökning av avvikande drag hos individen och dennes leverne. Brottsoffer har, i strid med bilden av det ideala brottsoffret, konstaterats ha en viss grad av hämndlystenhet, vilket tonas ner av etablerade inom frågan och av organisationer som möter brottsoffer (Niemi 2011). Men det är också konstaterat, att denna hämndlystenhet inte stämmer in i mallen för det ideala offret, som beskrivits av Christie (Niemi 2011; Burman 2011). Niemi skriver att denna hämndlystenhet reglerades genom att frågan om brottsreglering lades på det offentliga i

samband med statsförvaltningens uppståndelse. Författaren hänvisar till Nils Jareborg och menar, att det är bättre att denna hämndvilja läggs på offentligheten och att reaktionerna på brott regleras av ett rättsväsende. Vidare menar Niemi (2011) att en hänsyn till offrets vilja och emotion skulle medföra att vissa brott åtalades oftare än andra, vilket skulle vara godtyckligt och allt utom rättssäkert.

5.7 Resultat, aktuell statistik och några offentliga hemsidor med information

Som ett komplement till resultatdelen tar vi ut statistik från Brottsförebyggande rådets statistikdatabas för åren 2009 och 2011 gällande misshandel inklusive grov i nära relation, för kvinnor och män och ser på organisationers hanterande av ämnet Den våldsutsatte mannen på sina offentliga hemsidor.

Tabell 1, anmäld misshandel inkl grov i nära relation för kvinnor och män, hela Sverige

Anmälda brott Brottsförebyggande rådet

	2009	2011
	Helår	Helår
	Antal	Antal
Hela landet		
Misshandel inkl.grov		
Mot kvinna 18 år eller äldre		
Inomhus, bekant i nära relation	11605	12471
Misshandel inkl.grov		
Mot man 18 år eller äldre		
Inomhus, bekant i nära relation	2879	3373

Källa: www.bra.se, uttaget 2012-05-08

Utan att spekulera i kring hur mycket av det anmälda våldet är grovt, hur mycket fysiska eller psykiska skador offret fick, hur den egentliga könsfördelningen såg ut eller vilket sexuell läggning offren hade kan vi i alla fall med ledning av siffrorna konstatera, att den relationsvåldsutsatta mannen existerar i statistiken. Det finns en övertygelse kring att kvinnors våld mot män skulle vara en hämndreaktion eller sker i självförsvar, vilket till exempel Viveca Enander, forskare kring partnervåld ger uttryck för i en intervju vilken enligt organisationens hemsida, www.nikk.no, publicerades av NIKK Nordisk Instituttt for Kunska om Kjønn i Tidskriften NIKK Magasin 3/2011.

”Enander säger att det har lett till att många kvinnliga brottsoffer blivit felaktigt arresterade.

- Det har framförallt drabbat svarta kvinnor. Utifrån en lång historia av vitt förtryck hanterar svarta kvinnor inte alltid våld på samma sätt som vita. Det handlar om att visa förövaren och andra att man inte låter sig tryckas ned. Så när polisen väl kommit till platsen och kvinnan känner sig trygg kan hon vara den som uppträder aggressivt. Polisen misstolkar det som att kvinnan också är förövare och arresterar henne, säger hon.”

(Carl-Magnus Höglund (2011) ”När kvinnor slår” i *Nikk Magasin* 3/11, artikeln publicerad på Internet

http://www.nikk.no/N%C3%A4r+kvinnor+sl%C3%A5r.b7C_wljWZN.ips)

Även tankar kring varför männen anmäler i lägre omfattning än kvinnor berörs av NCK, Nationellt Centrum för Kvinnofrid.

”Få män anmäler

Nordisk forskning visar att män tenderar att framför allt anmäla återkommande och allvarligt partnervåld. Denna bild stämmer också överens med svenska undersökningar, som visar att relationen till gärningspersonen och graden av våld har betydelse för huruvida brottet polisanmäls eller inte. Dessa två faktorer samspelar med varandra på så sätt att ju grövre våldet är i en nära relation desto högre är sannolikheten att en anmälan görs.”

(http://www.nck.uu.se/Kunskapscentrum/Kunskapsbanken/amnen/Vald_i_nara_relationer/Mans_utsatthet/)

Nationellt Centrum för Kvinnofrid, NCK, har samlat information om våldsutsatta män under egen rubrik på organisationens hemsida, där forskning och forskningsresultat presenteras utan vad vi kan finna några attitydsyttringar i ämnet och kan därför representera den svenska forskningens yttringar på kunskapsområdet.

”Män är sammantaget mer utsatta för våld än kvinnor, dock sker våldet oftare i offentliga miljöer och mer sällan i nära relationer. En kartläggning gjord av Brottsförebyggande rådet år 2009 visar att en av sex personer som utsätts för våld i nära relationer i Sverige är en man.”

(http://www.nck.uu.se/Kunskapscentrum/Kunskapsbanken/amnen/Vald_i_nara_relationer/Mans_utsatthet/)

Män utsätts för mer våld än kvinnor, men det finns evidens för att kvinnor i högre grad än män utsätts för relationsvåld, men det finns också evidens som tyder på att våldet behöver avdelas i grader av våld innan en genusbaserad generalisering görs om utsattheten när det kommer till relationsvåld.

5.8 ...och barnen som bevittnar våldet.

Att barnen som bevittnar eller erfar våldet far illa av våldet, är en av sakerna som de flesta är överens om, om barnen nämns i texterna. Eliasson (2006) redogör för de skadeverkningar som barnen får av våldserfarenheten, i form av psykologiska, utvecklingsmässiga och beteendemässiga problem, såsom egen våldsanvändning både i barndomen och senare i livet. Eliassons perspektiv och beskrivning ger en bild av ett passivt barn som är i en utsatt position och Eliasson redogör för barnets behov av trygg vuxen och samhällseliga insatser där barn ges möjlighet att prata med andra om sina erfarenheter. Hydén (2012) har en annan syn på barnet i den våldsamma kontexten. Hydén beskriver barnets reaktioner och handlande, varpå barnet blir en egen aktör i scenen snarare än en passiv betraktare. Hydén menar, att i sina samtal med par där våld förekommit i relationen pratar de vuxna utan att barnen får del i scenariot, barnen ses av de vuxna inte ha varit närvarande. Hydén menar, utifrån sina samtal, att barnens berättelse blir en helt annan, där eget agerande lyfts och den aktiva rollen i skeendet ofta lyfts av barnet. Hydén efterlyser en forskning där barnen tas med i analyserna av skeenden kring våld i nära relationer.

5.9 Resultatsammanställning

I resultaten framgår hur ett etablerat och benämnt kunskapsområde, mäns våld mot kvinnor, har en ledande position och dominerar på området relationsvåld, vilket det enligt tillgänglig statistik också gör. Men, det framkommer också av resultaten, att en kategorisering av våldets karaktär ger tre nivåer av våld, där vardagsvåldets offer är män i lika hög grad som kvinnor (se tex Pape 2011; Heiskanen & Ruuskanen 2011; Kelly & Johnson 2008; Ooms 2006). Vid presentation av data från undersökningarna framkommer frekvent hur männens våld mot

kvinnor är grövre och ger mer skador, vilket bekräftas av forskningsresultaten. Heimer och Posse (2004) hävdar att frågan om mäns våld mot kvinnor ständigt måste hållas aktuell, då frågan annars riskerar att hamna i bakgrunden i politiken. Detta skulle kunna förklara det massiva motståndet till acceptans av män som brottsoffer för relationsvåld. Men, vi har även funnit exemplifiering av det som Bryman (2008 sid 350) kallar för ”kvantifieringens retorik”, då siffrorna från forskning används till de egna syftena, för att mäns våld mot kvinnor som den dominerande problematiken skall ses som ett folkhälsoproblem ursprunget i strukturella samhällsproblem kring jämställdhet och könsmaktsperspektivet. Motståndaren här kan ses i förespråkarna för jämställdhet, där kvinnor också skall ses som våldsutövare och män som offer vad gäller relationsvåld. Båda diskurserna har fokus på jämställdhet, men tycks ha olika innebörd i begreppet.

6. Analys

Den inledande frågan i uppsatsen var om det fanns skillnader i attityder kring män och kvinnor som offer för relationsvåld, om våldet i sig såg annorlunda ut och om skillnader i bemötande av våldsoffer kunde förklaras sociologiskt med hjälp av diskursanalys. Till våra teorier för analysen valde vi socialkonstruktionism och Bourdieus kapitalbegrepp. Vi har funnit belägg för att de genusbaserade skillnaderna i attityderna kring offer för relationsvåld är socialt konstruerade och att Bourdieus kapitalbegrepp kan vara en del av förklaringen bakom polariseringen i frågan, där det finns en kamp mellan kunskapsområdena våldsutsatta kvinnor och våldsutsatta män.

6.1 Vem kan accepteras och antas som offer?

Utifrån socialkonstruktionistiskt perspektiv förefaller området relationsvåld ”tillhöra” den misshandlade kvinnan och hennes barn som fått en våldserfarenhet i hemmet och denna socialt konstruerade sannings legitimitet vidmakthålls av aktiva förespråkare i ämnet varpå antagandet bildat en egen diskurs inom området relationsvåld. Detta kan tydligt ses i det retoriska i Heimer och Posses (2004) argumentering för att kunskapsområdet våldsutsatta kvinnor måste hållas levande i ett samhälle där frågan riskerar att osynliggöras om den inte

hålls vid liv. Enanders uttalande i en intervju bekräftar detta vidmakthållande av frågan om mäns våld mot kvinnor som den viktigaste. Payne (2008) har skrivit att den språkliga tolkningen används till vidmakthållandet av den socialt konstruerade sanningen och hur retorik används för spridandet av det som i det aktuella rummet ses som sanning. Ett återkommande tema i resultaten är en jämförelse av relationsvåld som ett generellt ämne kontra en uppdelad syn baserad på våldets allvarsgrad och förekomst, där forskning visat att det finns skillnader mellan mäns och kvinnors utsatthet. I en jämförelse där hänsyn tas till graden av våld och den situationella kontexten för våldets förekomst, finns kvinnliga förövare likväl som manliga och skillnaderna är små, om de finns alls (se tex Pape 2011; Heiskanen & Ruuskanen 2011; Kelly & Johnson 2008; Ooms 2006). När det grövre och mer systematiska våldet studeras, är kvinnorna överrepresenterade som offer för våldet och förvaren är i majoritet en man. Kön ses som en social konstruktion samtidigt som samhället ser kvinnor som en sammansättning av kvinnliga egenskaper och männen som en sammansättning av de manliga egenskaperna. Kvinnorna förväntas vara passiva, oskyldiga och representativa i samhället. Idealbilden av ett brottsoffer är också att hon bör vara kvinnlig. Idealbilden är skapad utifrån en social konstruktion kring vad som kan anses vara det sympatiska och det är endast goda samhällsmedborgare som kan vara brottsoffer alls, vilket Litzén (2004) visar när han belyser det utsatta brottsoffret som utsatt för nya brott: han är ofta en man, och han är ofta redan registrerad i kriminalregistret. Dessa människor, som statistiskt sett löper den allra största risken att utsättas för brott mot liv och hälsa, är de människorna vi knappast ser i dagspress eller annan massmedia alls.

När frågan behandlas i det offentliga rummet, så framträder kraven på offrets ideala sammansättning av egenskaper tydligt. Ett tydligt exempel på detta är den Proposition (2011:12/4) som skulle göra män och kvinnor jämställda i rättsrummet, men definierar i texten vad vi uppfattar som förväntningarna på sexuell läggning hos eventuella manliga offer för dödligt våld. Massmedia styr vad som sägs till allmänheten och bidrar i ett väsentligt omfång till gallringen av fakta som blir underlagen till allmänhetens attityder (Nilsson 2012) varför massmedia kan ses som en ställföreträdande aktör i ”görandet” av brottsoffer (ibid sid 137). Retoriken som används och fakta som tillåts framkomma är sedan det läsaren eller lyssnaren grundar sin ”sanning” på, en sanning som kan ses som överordnad akademisk kunskap inom området. Den akademiska kunskapen, där den kriminella mannen är den som riskerar att utsättas för flest brott (Litzén 2004), blir inte den synliggjorda sanningen för andra än dem i det akademiska sociala rummet där texten produceras.

Våld mot kvinnor, när mamma slår pappa, barn som bevittnar våld i hemmet, kvinnovåld, kvinnomisshandel och Nationellt Centrum för Kvinnofrid är begrepp som hela samhället är bekant med. Denna retorik är en del av den sociala konstruktionen av den diskurs som främst fokuserar på mäns våld mot kvinnor och barn, bakom vem som kan ses som offer och tilldelas den svagas roll i sammanhanget. Retoriken framförs i det allmänna, i det sociala rum som vi alla har tillgång till. Attityderna kring ett fördömande av våldet inkluderar i det sociala rummet för retorikens bildande och framförande och en avvikande mening kan göra att den talande utesluts ur gruppen. Det blir tydligt i Enanders definition med vad hon avser med begreppet ”polariserat”. Polarisering är när två ting hålls långt från varandra och samhällsklyftor gestalteras med begreppet, samhällskritiskt används begreppet för tydliggörande av hur två motpoler, såsom rika och fattiga, kommer allt längre ifrån varandra. Enanders användande av begreppet förefaller därför märkligt och kan tolkas på olika sätt. Socialkonstruktionistiskt sett kan man kanske se hur uttrycket av Enander används då den egna sanningen är hotad av en konkurrerande sanning, på det sätt som Burr (2003) beskrivit konfliktsituationer utifrån socialkonstruktionismen och kan användas för att exemplifiera det som Steen (2003) kallat för en diskursiv kamp, en maktkamp om vad som skall ses som sanning. Burr (2003) menade att interaktionen mellan människor startades utan intentioner. Kanske är detta en konfliktssituation snarare än en interaktion mellan aktörerna vilken kan förklara att det blir svårt att anta Burrs tanke om avsaknad av intentioner. Snarare handlar uttalandet om framlyftandet av de egna intressena framför andras, så som vi tolkar uttalandet.

Även Bourdieus kapitalbegrepp kan användas i analysen av uttalandet. Den status som Enander ser sig ha i det aktuella rummet ifrågasätts varpå Enander intar en försvarsställning för ”sin” sanning, på det sätt som Steen (2003) beskrivit. Vi tolkar Enanders uttalande till en sådan kamp, där konkurrerande kunskap ses som ett hot mot den egna kunskapens validitet och ett accepterande av den andras sanning skulle kunna hota den egna statusen i det sociala rummet baserat på habitusens sammansättning. Vi finner detta samtidigt märkligt, eftersom Enander är en person ur den akademiska världen där kunskapen om könsfördelning av brottsoffer för relationsvåld produceras. Det är inte svårt att reflektera kring att en stark ledarfigur med starka åsikter kring det ämne som människor bildat grupp kring, skulle ha en hög status i det sociala rum där den egna kunskapen ger en hög status. Kanske är svaret här, att uttalandet skedde i allmänhetens sociala rum, i det offentliga rummet och inte inom den akademiska världen, även om tidsskriften i fråga är en tidsskrift producerad i en vetenskaplig kontext. Kanske var situationen vid intervjutillfället likt det sociala rummet som

offentligheten erbjuder snarare än den akademiska världens sociala rum. Enligt Bourdieu särskiljs maktkampen genom fyra typer av kapital eller fält som ekonomiskt, socialt, symboliskt och kulturellt kapital (Järvinen 2003). I Enanders uttalande i tidsskriften är det kanske det symboliska kapitalet som hotas av denna konkurrerande kunskap som åhörare vill uppmärksamma föreläsaren på. Genom att förskjuta den tillkommande kunskapen är det kanske möjligt att markera ut den egna sanningen till den gällande. Samma förskjutande av kunskap som görs till främmande kan ses i Eliassons (2006) förklaring av våld på ett individuellt plan, där Eliasson beskriver våldsutövaren som avvikande mot normalpopulationen och avvikande särdrag såsom psykisk sjukdom och missbruksproblem benämns och förtydligas.

6.2 Våldets förklaringar i det offentliga rummet

Den starka retoriken kring *Mäns våld mot kvinnor* och det starka lobby- och politiska arbetet som organisationerna genomfört genom åren har förändrat lagar till stöd för kvinnorna men också osynliggjort andra grupper våldsutsatta, av typen allt utom den heterosexuella kvinnan som uppfyller samhällsnormen i forskningen och i media (se tex Tham 2011). Det hävdas att kunskapsområdets emotionella spänning har styrt in myndighetsarbete och brottsofferarbete från sitt ursprungliga uppdrag, att stödja brottsoffer, till att till mycket stora delar synliggöra våldsutsatta kvinnor och deras barn som fokusgrupp för myndighetens uppdrag (se tex Tham 2011; Andersson 2011; Sandeberg & Ljungwald 2012). Det framkommer även att det finns offentliga rapporter där jämställdhetspolitiken tar avstånd från att i rapporten behandla ämnet kvinnliga våldsutövare, för att organisationerna riskerar bakslag i frågan (se tex SOU 2005:66 sid 419; Uhnoo 2011). Enligt Bourdieu gör det kulturella kapitalet en skillnad mellan symboliska tillgångar, vilka kan vara till exempel förmåga till retorik eller besittande av akademisk kunskap till objekt, vilka förkroppsligas i form av habitus eller som en institutionaliserad form, som till exempel titlar (Järvinen 2003).

Titeln i sin tur ger status i det sociala rum som titelbäraren befinner sig i, där titeln ”hör hemma”. Vi kan se, hur dessa titlar följt med i offentlighetens sociala rum med media som budbärare av sanningar. Enander antyder i NIKK Magasins (3/2011) artikel (se sid 26 i detta arbete) hur kvinnor, som känner sig trygga efter att de fått hjälp mot en misshandlande man, kan bli aggressiva. Vi tolkar detta till ett försvar av kvinnans agerande där mannen anges ha

skuld för kvinnans handlingar, på samma sätt, som det förvisso är helt förbjudet i det offentliga att göra, antyda att ett brottsoffer skulle bära skuld för sin utsatthet om hon är kvinna. Förfarandet kallas för ”blame the victim” (Litzén 2004) och är en beskrivning för hur offret själv åläggs skuld för det som skett. Samtidigt som den våldsamma kvinnan osynliggörs bakom argument som att männens utövade våld är grövre, så konstaterar Nationell Centrum för Kvinnofrid (NCK) att få män anmäler, och att anmälning sker först när våldet blivit grovt (se sid 26 i detta arbete).

Lindgren och Lundström (2010) har i sin studie funnit hur vissa brottsoffer får plats i offentligheten och andra inte kan tilldelas denna plats, utifrån Christies begrepp ideala offer. Det ideala offret skall exempelvis vara svagt, försvarslöst och oskyldigt. Män, utsatta för relationsvåld är inte svaga, vilket samhället reagerar på, citatet där mannen står i Tingsrätten och får lyssna på en domares attityd till hans våldsutsatthet kan inte vara tydligare på hur män utsatta för relationsvåld riskerar att bemötas av samhället (se citat på sid 19 i detta arbete). Framförallt kan kvinnan inte vara en förövare enligt idealbilden för den ideala gärningsmannen (se Lindgren & Lundström 2010). Det kan också finnas andra orsaker att framföra den dominerande diskursen offentligt och politiskt, och därmed försvara diskursen med alla medel. Thörn (2010) har visat, hur en diskurs kan användas för äskandet om medel till verksamheter och i kampen om frivilligorganisationers plats som aktör i samhället, i sin diskursanalys om offentlig porträttering av hemlösa kvinnor med hjälp av stereotypa förklaringsmodeller innefattande en uppsättning egenskaper som hör ihop med begreppet ”hemlös”.

Begreppet brottsoffer är inte kombinerbart med begreppet manlighet och det som begreppet manlighet avses betyda och innebära i form av styrka, handlingskraft och dominans (Selin & Westlund 2010; Heber 2011; Lindgren & Lundström 2010; Niemi 2011; Burman 2011). Begreppets innebörd är en social konstruktion (Lindgren & Lundström 2010) och män som utsatts för brott tillhör inte de ideala offren, en föreställning som vi visat ha följt med in till rätten med den stödsökande mannen i Tingsrätten (se citat sid 19 i detta arbete). Detta är ett exempel på hur den horisontella rättsskipningen, där offer och förövare antas ”göra upp” om det som skett (se kapitel 3.3 ”Det ideala offret, en social konstruktion” i detta arbete) följt med i rummet som förväntas fungera med en vertikal rättsskipning. Mannen i rummet förväntade sig en vertikal rättsskipning där domaren skulle bedöma enligt uppsatta lagar och regler, men domaren tar till en vertikal rättsskipning och menar att paret skall lösa sina problem sinsemellan. I Bourdieus definition har domaren i detta fall en status i rummet utifrån

sin habitus, något som mannen framför domaren kan antas sakna, i alla fall i det sociala rummet som mötet mellan dessa två män sker. Den status som mannen söker, som brottsoffer, är en status som domaren inte kan tilldela honom, utifrån sina egna föreställningar och värderingar. Vi kan här, med goda underlag, reflektera kring om mannen som stod framför domaren hade haft en möjlighet att få en offerstatus tilldelad sig i det sociala rummet han befann sig i, troligen inte. Lindgren och Lundström (2010) skriver om hur en gärningsman som förefaller vara en normativ och accepterad samhällsmedborgare problematiseras in i minsta detalj för att kunna framställas som avvikande från samhällsnormen, vilket det finns nu goda skäl att anta att en våldsutövande kvinna, som därmed bryter den socialt konstruerade sanningen, också görs till: en avvikare. Genom vidmakthållandet av den egna sanningen (den våldsutsatta kvinnan som den absoluta problematiken) ser vi hur alla andra grupper, inklusive den relationsvåldsutsatta mannen, osynliggörs och förminskas i det offentliga rum, men även i de sociala rum där anslagen för verksamheterna presenteras och söks. I denna diskursiva kamp förs mäns våld mot kvinnor fram som den absoluta dominerande problematiken, varpå kunskapen om den våldsamma kvinnan förskjuts från arenan av den dominerande diskursens anhängare, i detta fall en domare i rättssalen.

6.3 Sammanfattning av analysen

Vi har funnit den retoriska kampen på organisationsnivå, men även på myndighetsnivå, där den dominerande problematiken är den vedertagna och det finns otänkbara brottsoffer, såsom män. Vi har funnit hur myndigheter prioriterar en grupp våldsutsatta till fördel framför andra (se tex Tham 2011; Andersson 2011) och hur finansiärer av frivilligorganisationers arbete gör detsamma (se tex Sandeberg & Ljungwald 2012). Vi kan se hur allt detta är ett resultat av ett socialt konstruerat idealt offer, som här skall vara oskyldig, försvarslös, respektabelt och helst en kvinna. Vi kan också se, hur den diskursernas kamp som Steen (2003) funnit inom kunskapsområdet *mäns våld mot kvinnor* gäller i spänningsfältet mellan kunskapsområdena mäns våld mot kvinnor och relationsvåld av andra slag. Och vi är bedrövade, eftersom de barn som bevittnar våld i sitt hem har en central plats i den våldsutsatta kvinnans fall, men helt glöms bort vad gäller den våldsutsatta mannen, även om även han finns både i statistiken och i verkligheten, och många gånger är förälder.

7. Avslutande diskussion

Först vill vi påpeka, att då barn som far illa av våld i hemmet nämns, så handlar detta om kvinnor som utsätts för våld och deras barn som bevittnar våldet och textens utformning fokuserar på kvinnan i rollen av mamma. Det är inte ovanligt att mannen som slår tilldelas rollen pappa i dessa texter (se t ex www.nck.se). Vi har ingenstans funnit något skrivet om att barn skulle fara illa av kvinnors våld mot män eller att mammans våld mot pappan skulle skada barnets tillit. Detta är en notering vi gjorde löpande under arbetets gång. Den forskare som är av samma mening är Margareta Hydén (2012) som efterlyser metoder för inkluderande av barnen i forskningen kring relationsvåld, oavsett kön på förövaren.

7.1 Metoddiskussion

Författarna av denna skrift har inte som mål att övertyga om att våld i nära relationer är en huvudsaklig mans- eller kvinnofråga, det är vi nu övertygade om att andra tagit till sin livsuppgift att sköta. Vår intention är endast att belysa att den våldsamma kvinnan finns och att det finns varianter av hur denna misshandel ser ut. Den kvalitativa forskningens mål är inte att övertyga eller bevisa, utan endast att beskriva och försöka förklara. Sjöberg (2008) skriver om Thomas teorem, att i den verkliga världen är det vad människorna tror på det som finns. Om människor genom medias rapportering har klart för sig hur det ideala offret för relationsvåld ser ut, kan vi knappast förändra detta genom skrivandet av denna uppsats.

I någon form kan arbetet ha haft den baklängesagenda av Becker som Wästerfors (2008) beskrivit, med de kriterier för arbetet som beskrivits av Wästerfors (2008). Det insamlade resultatet har väglett oss till den slutligen reviderade forskningsfrågan:

” ..Materialet jag har är svaret på en fråga-vilken? Hur lyder den fråga som materialet ger svar på?”

(Wästerfors 2008 sid 69)

Till arbetets begräsningar har hört den lilla del av forskning som finns inom fältet kvinnor som våldsutövare i relationer i Sverige (Hydén 2012). Vi har i den inledande inläsningen på fältet läst om hur ryska kvinnor i första världskriget var för våldsamma och mordbenägna för att kunna användas ute på fältet, samtidigt som svenska dåtida tidskrifter ondgjorde sig över att dessa stackars kvinnor fått sitt hår avklippt (Österberg & Lindstedt Cronberg 2005).

Författarna menar, att behovet av att se kvinnan som en godhjärtad mor var så stark, att nyheten om det avklippta håret som en ömkansvärd punkt kunde pressas in i samma avsnitt som de bestialiska morderna som utfördes av samma kvinnor med krigsfångar som offer. Det aktiva motståndet mot acceptandet av en våldsamt kvinna för ett sekel sedan kan vara en del av förklaringen till att det svenska materialet kring våldsutsatta män i nära relationer är bristande i omfång. Denna inläsning fick oss att ha fokus på den socialt konstruerade ideala offret och vad den sociala konstruktionen medför för ett brottsoffer som inte av samhället kan ses som just ett brottsoffer. Historiskt sett har kvinnor setts som goda och moderliga, vilket framgår tydligt av Österberg och Lindstedt Cronbergs (2005) studie av hur våldsamma kvinnor framställdes i media i början av 1900-talet. Kanske är samma förklaringar fortfarande giltiga, när det kommer till våldutövande kvinnor?

De undersökningar som gjorts på fältet relationsvåld med män som offer får kritik. En del av kritiken har handlat om att urvalet inte kan sägas vara generaliserbart och därmed inte representativt. Vi har funnit evidens för att underlaget kanske bär på just de brister som pekats på, men att sedda brister retoriskt används som ett aktivt osynliggörande av problematiken och ett motarbetande av belysandet av den våldsutsatta mannens existens. Det har också funnits evidens i materialet som talar för att flera olika slag av våld, eller kategorier av våldets skade- och allvarsgrad, undersöks i samma studie med samma rubriker och att dessa resultat sedan generaliseras. Först visar forskningsresultaten hur våldet är tämligen lika fördelat, för att sedan belysa att våldet mot kvinnor är grövre. Detta är ett metodologiskt urvalsproblem, som i tolkningen måste tas hänsyn till. Vi valde att inte avgränsa oss till den litteratur som endast behandlar det som Kelly och Johnsson (2008) kallar vardagsvåldet då vi i så fall hade fått för lite material att göra analysen ifrån. Vårt reflexiva förhållningssätt har tillåtit materialet vi funnit leda oss vidare, i ett slags baklängesarbete enligt Beckers modell (se text Wästerfors 2008). Resultaten vi fått fram är viktiga och besvarar vår fråga i tillräcklig grad, utan att vi behöver ställa oss och besluta om vilket våld som förekommer mest, vi har istället kunnat fokusera på den forskningsfråga vi ursprungligen hade och analysen av materialet som vi valt ut, betydelsen av genus i konstruktionen av brottsoffer för relationsvåld och den maktkamp om det bättre vetandet som finns på fältet i offentligheten.

7.2 Diskussion

Vi började denna uppgift med intentionen att se, om ämnesområdet fortfarande var genusstyrkt med en av oss hävdande att det var det, eftersom mäns våld mot kvinnor var det största problemet, medan den andra hävdande att det inte var fallet, men att kvinnorrättsorganisationerna styrde frågan. Vi har, med ledning av resultaten och under arbetets gång, fått revidera våra egna föreställningar och se nyktert på det data och de faktauppgifter som framkommit. Under arbetets gång har vi funnit flera fakta som vi tidigare var helt obekanta med, varpå vår egen objektivitet har ökat, även om vi är verksamma i var sitt av dessa två fält som åtskiljs av en politisk och ideologisk spänning. Vi har dessutom funnit hur den våldsamma kvinnan rent historiskt förklarats bort i svensk massmedia i termer av kvinnliga attribut, såsom långt hår och annat som skall syfta på att lyfta moderligheten och traditionella omvårdande kvinnliga egenskaper att stå högre än hennes faktiska aktioner (Österberg & Lindstedt Cronberg 2005). En av de kunskaper som vi själva tar med oss om kunskapsfältet, är hur förklarande av våld ser ut att skapa acceptans för våld, genom förståelsen som en påverkande faktor. Kvinnor som slår sin man förstås utifrån könsmaktsordningens frustration eller genom att trygga förhållanden får henne att ”hämnas”, detta exempel får illustrera det vi menar med att förståelse och förklaring kan leda till en acceptans i negativ mening.

Hydén (2012) reflekterar kring hur kvinnans våld får mäns våld att eskalera, vilket också kan tolkas som en förklaring till den våldsincident som sedan blir i fokus; när han slår henne. Per Isdal ser dessa slags orsaksförklaringar som ett aktivt överflyttande av ansvar när han diskuterar våldets natur. Isdal (2010) menar att i förklaringen ligger sökandet av orsaken och verkan och våldet får en funktion hos beskrivaren. Kanske vore det klokare att agera i enighet med vad Isdal menar, att skala av det yttre och se till det som hände: våldstillfället. Om våldet skall betraktas från detta perspektiv, ett avskalat perspektiv utan yttre orsaksförklaringar, kommer troligen beskrivandet anklagas för att försöka förenkla mekanismerna bakom relationsvåldet. Burman (2011) presenterar en lösning på hur var part som bär skuld tilldelas skuld, i den portion som ligger i deras last, varpå en individ som inte själv begått något brott, men väl utsatts för brott, skulle vandra skuldfri ur den rättsliga prövningen för det enskilda tillfället. Burman beskriver ”subjektspositionering” som lösning på problemet med brottsofferstatus till brottsutsatta brottslingar och som en effektiv metod för urskiljande av vad som var vad i en situation. I en osämja finns två parter. Genom att parterna inte tilldelas

egenskaper utifrån deras antagna roller (offer/förövare), de förutsätts inte på ett statistiskt sätt vara sina roller, så är det fullt möjligt att betrakta parterna som både offer och förövare, för samma tillfälle, när tillfället i sig delas i skeenden. Med detta betraktningssätt kan en person vara både offer och förövare, på samma gång och i samma utredning.

Om Brottsoffermyndigheten hade subjektpositionerat det kriminellt belastade brottsoffret när ersättning diskuterades, så hade mannen kunnat tilldelas en brottsofferstatus trots att han var kriminellt belastad. Genom den bedömningen som Brottsoffermyndigheten gjorde vid det enskilda tillfället (se sid 22 i detta arbete), så sade de till allmänheten: var skuldfri om du av samhällsinstitutioner skall kunna bemötas i rollen av ett brottsoffer.

Mäns våld mot kvinnor har av en del betraktare och aktörer setts som ett strukturellt samhällsproblem baserat på traditionell könsmakt där det kvinnliga könet traditionellt ses som det svagare och med mannen som norm i samhället (Heimer & Posse 2004). Heimer och Posse (2004) refererar till Statistiska Centralbyråns uppgifter om inkomstskillnader och kallar den jämlikhet som finns i samhället för ”skenbar” (ibid sid 232) och antyder att mäns våld mot kvinnor skulle handla om just ojämlikhet. Vi har under läsningen fått en annan bild av jämlikhet och en samhällelig motvilja till ett genusfritt bemötande, utan ansatser på att göra det ena könet som ett ”viktigare” offer för relationsvåld.

Vi har en Brottsoffermyndighet som tillsattes för tillvaratagande av brottsoffers intressen, där våldsutsatta kvinnor och deras barn som intressegrupp dominerar i urvalet av tilldelade medel för forskning (Andersson 2011; Sandeberg & Ljungwald 2012).

Vi har hittat belägg för att rättsväsendet inte är genusfritt i sina utsagor till brottsoffer som sökt stöd och hjälp. Samarbeten mellan organisationer, ett intensivt lobbyarbete för att få ut en del av de medel som delas ut av offentliga medel och ämnesriktade brottsofferfrågor, tystande av vissa attityder och lyftandet av endast vissa forskningsresultat, kanske var det just det som Tham (2011 sid 45) menade med sina ”oheliga allianser”?

7.3 Slutsats

Vi har funnit en diskursiv kamp mellan kunskapsområdet *mäns våld mot kvinnor* och annan relationsvåld där genus inte styr frågan. Den forskning som vi behandlat i uppsatsen visar att det finns kunskap om hur våldet ser ut och det finns forskare som menar att utforskade aspekter av området måste bli utforskade. Kanske tyder detta på att en förändring är på väg

och kanske kan detta vara en av förklaringarna till varför det råder just en diskursiv kamp på området.

Och i denna maktkamp om det mest valida vetandet och vem som är det ”riktiga” offret baserat på en diskussion om könsmakt, glöms det viktigaste bort: i många av de våldsamma relationerna finns det barn som bevittnar våld av en förälder mot en annan förälder, oavsett vem av föräldrarna som är den mest våldsamma och hur stora skador våldet än orsakade, då även de minsta skadorna räknas till våld och kan antas vara en negativ erfarenhet för barnet att uppleva.

Litteraturförteckning

Via databaserna Libris, ELIN e-tidskrifter och PsychINFO och PubMed har vi sökt litteratur, avhandlingar samt artiklar. Sökord: våldsamma kvinnor, våld mot män, våldsutsatta män

Andersson T. (2011) ”Brottsofferfondens stöd till brottsofferforskning 1994-2010” i Lernestedt, C. & Tham, H. (red). *Brottsoffret och kriminalpolitiken*. Mölnlycke: Norstedts Juridik

Berger, P. L. & T. Luckmann (1966), *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*. Garden City, NY: Anchor Books

Burman, M. (2011) ”Brottsoffer i straffrätten”, i Lernestedt, C. & Tham, H. (red). *Brottsoffret och kriminalpolitiken*. Mölnlycke: Norstedts Juridik

Burr, V.(2003) *Social Constructionism*, London; New York: Ruthledge.

Börjesson, M. & Palmblad E. (2007) *Diskursanalys i praktiken*. Malmö: Liber AB

Christie N.(2005) *Lagom mycket kriminalitet*. Stockholm:Bokförlaget Natur och Kultur

* Eliasson, M. (2006). *Mäns våld mot kvinnor i nära relationer: en kunskapsöversikt* Stockholm: Sveriges kommuner och landsting.

Gilje, N. & Grimen, H. (1993) *Samhällsvetenskapernas förutsättningar*. Göteborg, Daidalos.

* Heber, A. (2012) ”Brottslingen som brottsoffer” i Heber, A., Tiby, E. & Wikman, S. (red). *Viktimologisk forskning - brottsoffer i teori och metod*. Lund: Studentlitteratur

Heimer G & Sandberg D (2008) *Våldsutsatta kvinnor – samhällets ansvar*. Studentlitteratur, Lund

Heimer G. & Posse B. (2004) ”Mäns våld mot kvinnor” i Lindgren, M. Pettersson, K-Å., Hägglund, B. & Björkman, J. (red). *Utsatta och sårbara brottsoffer*. Stockholm: Jure Förlag AB

Heiskanen M. & Ruuskanen E. (2011) *Men's experiences of violence in finland 2009*. Helsinki: Hakapaino OY

* Hydén M (2012) ”Våld i nära relation- att lyssna till berättelser om responser på våldet” i Heber, A., Tiby, E. & Wikman, S. (red). *Viktimologisk forskning - brottsoffer i teori och metod*. Lund: Studentlitteratur

Isdal P. (2010) *Meningen med våld*. Stockholm: Gothia Förlag

Järvinen, M. (2003) "Pierre Bourdieu". i Heine Andersen & Lars Bo Kaspersen (red.) *Klassisk och modern samhällsteori*. Lund; Studentlitteratur

Kelly J. & Johnson M (2008) "Differentiation among types of intimate partner violence: research update and implications for interventions" i *Family court review*, Vol 46, No3, Juli 2008 sid 476-499

Larsson S, Lilja J och Mannheimer K. (red) (2005) *Forskningsmetoder i socialt arbete*. Malmö: Studentlitteratur.

* Lindgren S & Lundström R (2010) *Ideala offer, och andra. Konstruktioner av brottsutsatta i medier*. Malmö: Gleerups Utbildning AB

* Litzén S (2004) "De bortglömda brottsoffren- utsatthet för brott bland marginaliserade grupper." i Lindgren M, Pettersson K-Å & Hägglund B (2004) *Utsatta och sårbara brottsoffer*. Stockholm: Jure Förlag AB

Lundin E (2008) "Konsten att hitta sin teori" i Sjöberg K & Wästerfors D (red) *Uppdrag: Forskning*. Malmö: Liber Förlag AB

* Niemi, J. (2011) "Offerkunskap, offerretorik eller offrets rättigheter?" i Lernestedt, C. & Tham, H. (red). *Brottsoffret och kriminalpolitiken*. Mölnlycke: Norstedts Juridik

Nilsson B (2012) "Äldre som offer- en övning i analys" i Heber, A., Tiby, E. & Wikman, S. (red). i *Viktimologisk forskning - brottsoffer i teori och metod*. Lund: Studentlitteratur

O'Leary D (2000) "Are women really more aggressive than men in intimate relationships? Comment on Archer (2000)" I *Psychological Bullentin* 2000 Vol 126, No 5, sid 685-689

* Pape, Hilde (2011) "Unge kvinners vold mot partner" i Tidsskr Nor Legeforen 2011; 131:2222

Payne, M. (2008) *Modern teoribildning i socialt arbete*, Stockholm: Natur och Kultur

Regeringskansliet (2011) *Utredningar avseende vissa dödsfall*. Regeringens Prop 2011/12:4

RFSL (2008) *Våldsamt lika och olika. En skrift om våld i samkönade parrelationer*. Rapport från Riksförbundet för sexuellt likaberättigande

Sandberg A & Ljungwald C (2012) "Brottsofferjournalers självbild, målgrupper och oberoende" i Heber, A., Tiby, E. & Wikman, S. (red). *Viktimologisk forskning - brottsoffer i teori och metod*. Lund: Studentlitteratur

* Selin K. & Westlund O. (2012) "Brottsoffers kontakter med rättsväsendet-kvinnor och män utsatta för relationsvåld berättar" i Lernestedt, C. & Tham, H. (red). *Brottsoffret och kriminalpolitiken*. Mölnlycke: Norstedts Juridik

Sjöberg K (2008) "Forskaren och fältet" i Sjöberg K & Wästerfors D (red) *Uppdrag: Forskning*. Malmö: Liber Förlag AB

SOU 2005:66 *Makt att forma samhället och ditt eget liv*. Jämställdhetsutredningens slutbetänkande.

* Steen A-L (2003). Research Report No. 131 from the Department of Sociology Göteborg University, *Mäns våld mot kvinnor- ett diskursivt slagfält. Reflektioner kring kunskapsläget*. Göteborg: DocuSys

* Tham, H. (2011) "Brottsoffrets uppkomst och utveckling som offentlig fråga i Sverige" i Lernestedt, C. & Tham, H. (red). *Brottsoffret och kriminalpolitiken*. Mölnlycke: Norstedts Juridik

Thurén, T. (1991) *Vetenskapsteori för nybörjare*. Lund. Studentlitteratur

* Tovi S. (2010) *Kvinnors våld mot män. En textanalytisk studie om hur fenomenet mansmisshandel skildras av allmänheten på två debattforum*. Högskolan Halmstad, Magisteruppsats i sociologi.

Thörn C. (2010) "Hemlösa kvinnor –diskursanalys av bilder" i Börjesson, M. & Palmblad E. (2007) *Diskursanalys i praktiken*. Malmö: Liber AB

Unhoo, S. (2012): "Våldtagbara och (o)slagbara". I Heber, A., Tiby, E. & Wikman, S. (red). *Viktimologisk forskning - brottsoffer i teori och metod*. Lund: Studentlitteratur

Winther Jørgensen, M. & Phillips, L. (2000) *Diskursanalys som teori och metod*. Polen: Studentlitteratur

Wästerfors D (2008) "Analytiska knep" i Sjöberg K & Wästerfors D (red) *Uppdrag: Forskning*. Malmö: Liber Förlag AB

Österberg, E (red.) & Lindstedt Cronberg, M (2005) *Kvinnor och våld: En mångtydig kulturhistoria*. Nordic Academic Press

Elektroniska källor:

Carl-Magnus Höglund (2011) "När kvinnor slår" i *Nikk Magasin* 3/11, artikeln publicerad på Internet, uttagen 2012-05-09
http://www.nikk.no/N%C3%A4r+kvinnor+sl%C3%A5r.b7C_wljWZN.ips

Nationellt Centrum för Kvinnofrid, rapport Mäns utsatthet, uttagen 2012-05-09:
[http://www.nck.uu.se/Kunskapscentrum/Kunskapsbanken/amnen/Vald_i_nara_relationer/Ma
ns_utsatthet/](http://www.nck.uu.se/Kunskapscentrum/Kunskapsbanken/amnen/Vald_i_nara_relationer/Ma
ns_utsatthet/)

Brottsförebyggande Rådet, statistikdatabasen, uttag 2012-03-01 och 2012-05-08